274.4
M295b
1923
v.1

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN
STACKS

Digitized by the Internet Archive
in 2021 with funding from
University of Illinois Urbana-Champaign

https://archive.org/details/bedieviuinkvizic01mali

Bedievių Inkvizicija

Kninga I.

Parašė
D-ras A. Maliauskis.

Antra laida.

1923 m.

Reylenderio ir sūnaus spaustuvė Tilžėje.

Bedievių Inkvizicija

Kninga I.

Parašė

D-ras A. Maliauskis.

Antra laida.

1923 m.

Reylenderio ir sūnaus spaustuvė Tilžėje.

274.4
M295b
1923
v.1

Įžanga.

Šv. Klemensas Aleksandrijietis pasakoja, kad Egypte pagonų šventyklos buvę uždengtos auksuotais audeklais. Įėjęs į pagonų bažnyčią ir besiartindamas prie jos šventyklos, pamatysi rimtai ateinantį kunigą. Himnus giedodamas, jis pakelia šventyklos uždangalą, lyg norėdamas parodyti dievaitį. Ir ką pamatai? Koks tas taip puošniai užlaikomas dievaitis? Gi prieš tave dribso bjaurus krokodylas, arba raitos koki gyvatė, ar guli niurnėdamas koks piktas žvėris. Egypto dievaičiai buvo bjaurūs žvėrys, gulintys ant purpurų.

18-jo amžiaus pabaigoje ir Francijoje buvo galima matyti tokių pat krokodylų, laikomų dievaičiais.

Tų dievaičių teologiją yr parašęs J. J. Rousseau (skaityk Ruso), o jo pastatytasias taisykles Francijos „Steigiamasis Susirinkimas" 1789 metais paskelbė nepakrutinimais dogmatais.

Toji teologija, ilgai netrukus, sutvėrė savotišką šventyklą, suvedė už auksuotų uždangalų krokodylus ir juos paguldė ant karališkų purpurų. Turėdami gerus nasrus ir storus pilvus, galėdami ryti tūkstančiais žmonių, tie krokodylai savųjų akyse virto dievaičiais.

Tie dievaičiai visupirmu rijo pačius riebiuosius žmones. Bet jų būta besočių, delto jie rijo

ir liesiuosius nebe šimtais, bet tūkstančiais. Bent kartą per metus toks dievaitis rijo ir savo brolius, jei pats nebuvo jų surytas.

Kaikurie randa, jog tie francūzų krokodylai-dievaičiai buvę labai gailestingos širdies, teriję tiktai kaltuosius, o jei kur perdėję, tai vien tik per didžią tėvynės meilę ir pasišventimą žmonijai.

Dabar tie žvėrys ne taip aiškiai bematomi. Šimtas su viršu metų, kurs skiria mus nuo jų, užtrynė jų baisią išvaizdą, apdengė juos praeities miglota apklode.

Norėdamas geriau įsižiūrėti į minėtąją Francijos šventyklą ir į jos dievaičius - krokodylus, tyrinėjau istorijos šaltinius. Ypatingai daug pasinaudojau garsingu veikalu „Les Origines de la France Contemporaine“, kurį yr parašęs žinomas mokslininkas, francūzų mokslo akademijos sanarys Hippolytas Taine'as (skaityk Tenas). Šis mokslo vyras dvyliką metų yr tyrinėjęs francūzų revolucijos dokumentus. Taine'as, būdamas laisvamanis, ant netikėlių beabejo neperdėjo, delto jo liūdijimas apie bedievių[1]) nuožmumus yra tuo svarbesnis.

Tiesa, šitoje kningoje aprašyti atsitikimai yra taip baisūs, kad jie gali lygintiesi su Dantės apdainuotosiomis pragaro baisybėmis. Tačiau tos baisybės nėra pramanytos, jos tikrai yra buvusios. Tai liudija šimtai dokumentų. Daugumą tų dokumentų aš pats esu peržiurėjęs ir patikrinęs, o kurių pasiekti negalėjau, juos ėmiau iš

[1]) Bedieviais vadinu tuos, kurie kovojo su tikėjimu ir skleidė bedievystę.

universito profesoriaus D-ro J. B. von Weiss'o Weltgeschichte 3-čios laidos, 17 ir 18 tomų; ir Hippolyto Taine'o Les Origines de la France Contemporaine, La Rėvolution, 10-ta laida.

Bedieviai ilgai slėpė nuo pasaulio tas baisenybes, bet galop tiesa išeina aikštėn. Pirmieji mokslininkai, kurie perlaužė tą bedievių sekretą, buvo Mortimer-Ternaux'as, H. Wallon'as, francūzų mokslo akademijos sąnariai: H. Taine'as ir Maxime du Camp'as. Jie surankiojo dokumentus iš anų laikų, ilgus metus juos kritiškai tyrinėjo ir galop išleido savo veikalus, kurie tapo garsingi per amžius. Tais jų veikalais ir aš naudojaus.

Nors kitose šalyse jau sulaužyta ta paslaptis, kuri dengė bedievių žiaurumus, Lietuvoje iki šiol ji dar nepajudinta. Tatai, beabejo, pasipils nemaž priekaištų, kad aš išdrįsau išvilkti aikštėn taip baisius ir taip giliai paslėptus dalykus. Vieni, kurie laiko save įsikūnijusiu švelnumu, pasakys, kad tas aprašymas yra bjaurus pasityčiojimas iš mandagumo. Kiti, kurie tebesilenkia prieš bedievybę, numos ranka, kalbėdami, kad šitas raštas yra nekrikščioniškas, kelia neapykantą, kursto vienus žmones ant kitų ir t. t.

Tenusiramina ir vieni ir kiti, teneaimanuoja. Tas baisybių ir žiaurumų aprašymas nėra pasityčiojimu iš mandagumo. Tuos pačius žiaurumus ir dar daugiau aprašo profesorius ir Austrijos senatorius Dr. J. B. von Weiss savo garsingame ir didžiame veikale „Weltgeschichte“ ir tą savo aprašymą dedikuoja „Jos ciesoriškai Didenybei Marijai Teresijai“, Austrijos ciesoriaus giminaitei. Tas pačias skelbia ir garbingas An-

glijos rašytojas Th. Carlyle'is ir francūzų mokslo akademijos sąnariai: H. Taine'as, M. du Camp'as. Gi francūzų mokslo akademija iki šiol tebesiskaito viena iš aukščiausių mandagumą atstovaujančių įstaigų. O aš, tuos žiaurumus aprašydamas, stengiaus kuoarčiausiai laikytis viršminėtųjų mandagumo atstovų raštų, ir pačias bjauriausias vietas praleidau.

Tas aprašymas nėra priešingas krikščioniškumui. Tos pačios baisybės ir dar bjauresnės yra aprašytos kardinolo D-ro J. Hergenröther'o. Jos yra skelbtos XX amžiuje Paryžiaus katedroje Nōtre-Dame iš sakyklos patiems civilizacijos ir kultūros žiedams. O tas mokytas Bažnyčios kunigaikštis ir tie garsingieji Paryžiaus pamokslininkai beabejo žinojo, kas krikščioniška, o kas ne.

Tas raštas nekelia neapykantos ir nekursto nei prieš vieną žmogų, nes tie kraugeriai jau yra numirę, ir tas baisybes bedieviai darė ne kaipo žmonės, tik kaipo bedievystės fanatikai. Jis kelia neapykantą vientik bedievystės ir jos pagimdytojo fanatizmo, kuriuodu pavertė žmones į bjauriausius žvėris.

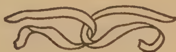
Kurstyti gi žmones prieš bedievystę ir kelti neapykantą jos yra darbas doras ir išganingas. Jei žmonės neapkęs bedievystės, jie šalinsis nuo jos. Bedievystei mūsų krašte neprigijus, neprigys nei jos fanatizmas, ir Lietuva liks laisva nuo kruvinu bedievystės vaisių. Toks yra mano noras ir šios kningos siekinys.

Nerašau čia nei revoliucijų, nei komūnų, nei sukilimų istorijos, bet tik noriu pažymėti, kiek per kaikurias bent revoliucijas ar sukilimus yr

apsireiškęs sukilusiųjų bedievių fanatizmas ir jų inkvizicija tikėjimo, doros, politikos, ekonomijos ir t. t. srityje. Delto negvildenu čia nei revoliucijų nuopelnų, nei jų klaidų.

Bedievių fanatišką veikimą inkvizicija praminiau ne aš, bet taip jį vadina ir pats H. Taine'as.

Sekančiose kningutėse aprašysiu bedievių inkvizicijos išsiveržimus Francijoj per komūną, Ispanijoj per Ferrero riaušes, Portugalijoj per revoliuciją 1910 m., dabartinėje Meksikoje ir socialistų bolševikų veikime. Galop manau išleisti trumpą protestonų ir katalikų inkvizicijos aprašymą.

I. SKYRIUS.

Anglijoj per revoliucijas, įvykusias politikos ir tikybos srityje, šešioliktame amžiuje žmonės atskilo nuo katalikų tikėjimo. Katalikų Bažnyčios vietą ten užėmė naujai sutvertoji valstijos bažnyčia. Ši atskala ir prirengė dirvą bedievystei Anglijoj.

Nuo 1563 metų bedievystė Anglijoj pasirodė deizmo apsiaustu prisidengusi. Deistai: Hebert'as, Hobbes'as, Toland'as, Woolston'as Tindal'is, Mandeville'is, Bolinbroke'as, galvočiai: Locke'as, Hume'as atsargiai griovė pačius tikėjimo pamatus.

Jų raštai buvo sunkiai paskaitomi, o paprastiems žmonėms — visai neprieinami. Tą neprieinamąjį anglų netikėlių mokslą savotiškai išdėstė aiškia francūzų kalba pikčiausieji tikėjimo ardytojai: Voltaire'as (skaityk Volteras) ir jo pagalbininkai d'Alambert'as, Diderot'as ir kiti. Jie skleidė bedievystę su nematytu atsidėjimu.

Kiti, kaip Condillac'as, Helvetius, Holbach'as de la Metrie'as atvirai skelbė materializmą, bedievystę, o paleistuvavimą statė žmonėms kaipo aukštą dorybę. Valstybinį anų laikų sutvarkymą vertė iš pamatų savo raštais J. J. Rousseau'as.

Bedievių raštus su pamėgimu Francijoj skaitė ypatingai karaliaus dvariškiai, didikai — aristo-

kratai, dvarininkai ir turtingesnieji miestelėnai. Juos beskaitant, bedievystė ir ištvirkimas platinos, kaip maras[1]).

Francūzų karaliui Ludvikui XIV mirus, karališkasis dvaras virto šlykščiu paleistuvystės lizdu. Ludvikui XV bekaraliaujant, Franciją valdė jo paleistuvė Pompadour'ė.

Bedievystė ir ištvirkimas įėjo į madą. Karalius, ponybė, valdininkai ir turtingesnieji miestelėnai bebuvo katalikais tik viršutine forma, viduje jie buvo tikri bedieviai. Panaikinę savyje tikėjimo dvasią, o bepalikę sau tik paviršutines jo formas, netrukus ėmė iš jų tyčiotis ir jas visai mesti šalin.

Nuo karaliaus, ponybės ir miestelėnų bedievystės ir ištvirkimo tvanas slinko žemyn ir apsėmė kaimiečių minias.

Bedievystę ir ištvirkimą su visa savo galybe rėmė parmazonai (masonai).

Bedievyste užsikrėtę žmonės su didžiu ištroškimu ėmė sau ieškoti rojaus ant žemės, o to rojaus ypač tuomet surasti negalėjo. Karės, karaliaus ir didikų ištvirkimas išsėmė karalystės iždą, o skolų priaugo galybės. Tas skolas turėjo mokėti žmonės, o javai lyg tyčia ėmė neužderėti. Tatai užuot rojaus augo žmonių skurdas.

Kada upė pilna iki savo krantų, tada jai nedaug tetrūksta, kad užlietų kraštus. Tas pats yra ir su žmonėmis. Jei jų vargai teka pilna vaga, nedaug tetrūksta, kad jie išeitų iš savo vėžių.

---

[1]) *H. Taine* Les Origines. L'Ancien Regime.

Ištvirkusiam karaliui Ludvikui XV numirus, Francijos karaliu tapo doras, geros širdies, bet silpno būdo Ludvikas XVI.

Karalius ėmė rupinties, kaip palengvinti ypač suvargusių kaimiečių naštą.

Negirdėta žmonių lengvatikystė! Jie šventai tiki ne vien į tai, ko bijo, bet ir į tai, ko pageidauja. Kadangi karalius sakėsi norįs mums vargus palengvinti, galvojo jie, tai vykdinkime tą palengvinimą patys: nebemokėkime mokesčių, imkime sau duonos sandėlius ir t. t. Tatai vienur, kitur ima kilti maištai. Prasideda plėšimai grūdų sandėlių, kepyklų, ūkininkų, bevežančių grūdus į miestą.

Silpnutė ir pakrikusi valdžia nebeįstengė nei maištų benumalšinti, nei skriaudžiamųjų beapginti. O kiekvienas nusileidimas miniai jos nepatenkina, bet tik padrąsina prie naujų piktadarybių.

Kuomet plėšimai paplito, mažai kas bedrįso vežti grūdų į turgų. Turgui tuščiam esant, grūdų kainos dar aukščiau kilo. Tas kainų kilimas dar labiau erzino jau ir be to įpykusius žmones.

Imta leisti neteisingos paskalos, jog didikai ir vienuolynai laiko grūdus supirkę tyčia, kad žmonės badu mirtų. Paleidus tokią paskalą, tikra neapykantos áudra kilo iš tuščio pilvo į sergančią galvą.

Kad dar labiau suerzinus liaudį, imta skelbti, kad tūkstančiai galvažudžių iš kitur ateina žudyti žmonių, deginti kaimų ir miestų. Miesto ir sodžiaus gyventojai organizuojas, dedas į būrius, kad apsigynus nuo tariamųjų galvažudžių,

kurie dažnai nei rodyties nesirodė. Taip ėmė organizuoties revoliucijos armija.

Minia paprastai vadovaujas aistromis. Anarchijai prasidėjus, beveik visuomet viršų gauna tas, kas geriau moka pataikauti minioms. Tatai tų riaušių vadais buvo bedieviai, galvažudžiai, valkatos, plėšikai ir kiti tokios pat vertės nuo kartuvių nutrūkę niekšai. Likę minių vadais, tie galvažudžiai ima valdžią į savo rankas.

Orleano kunigaikščiui palaikant, renkas tūkstančiai bedievių, galvažudžių, plėšikų ir valkatų. Jie savotiškai riša politiškus klausimus, išleidžia nutarimus, kas turi būti nužudytas. Tai užmazga jakobinų draugijų arba kliūbų.

Jakobinai buvo maždaug tos pačios rūšies žmonės, kaip dabar garsingieji socialistai-bolševikai. Uolieji jakobinai save vadino sankiulotais. Lietuviškai sankiulotai reiškia bekelniai. Žmonės juos vadino tigrais, už jų negirdėtas kraugerystes. Jakobinai buvo bedieviai, pikčiausi krikščioniško tikėjimo priešininkai. H. Taine'as rašo, kad jakobinams nieks taip nerūpėjo, kaip sunaikinimas katalikų tikėjimo [1]).

II. SKYRIUS.

1789 metais susirinko karaliaus sušauktasis visuotinasai francūzų tautos atstovų susirinkimas. Jis paprastai vadinas „Steigiamasis Susirinkimas“. Didžiausi to susirinkimo nuopelnai yra panaiki-

---

[1]) *H. Taine.* Les Origines, La Révolution, tom. III, 89.

nimas feodalės sistemos liekanų ir paliuosavimas žmonių. Jis padarė nemaža ir klaidų. Tame susirinkime laisvamaniai ir bedieviai ilgainiui paėmė vadovavimą į savo rankas.

Steigiamasis Surinkimas visiškai susiaurino karaliaus valdžią, o visą įstatymų leidimą pasiėmė sau. Jis nutarė, kad žemesnieji valdininkai yra neprigulmingi nuo aukštesniųjų taip, kad nei karalius, nei ministeriai negali nei paskirti, nei pašalinti nei vieno valdininko. Juos visus, pradedant nuo mažiausio valčiaus valdininkėlio, iki aukščiausio ministerio renka ir paliuosuoja suverenė liaudis.

Tokią tvarką įvedus, dingo visoks suklausymas ir vienybė.

Tiesą pasakius, vyriausią valdžią tuomet turėjo valsčių viršaičiai, prieš kuriuos buvo bejėgiai ir ministeriai, ir pats karalius. Būdami bemoksliai, nesuprasdami įstatymų, jie valdė sulyg savo nuožiūrų, o jų savymeilė ir žema valia tapo įstatymai. Tokie žmonės mėgsta parodyti savo galybę, pasižymi savo puikybe ir žiaurumu. Savo aprubyje valsčių viršaičiai buvo ir karaliai, ir generolai, ir įstatymų leidėjai, ir aiškintojai, ir teisėjai, ir budeliai.

Valsčiaus susirinkimas turėjo aptarti svarbesniuosius dalykus ir išrinkti valdininkus, delto liaudis sutrukdavo per savaitę bent kelias dienas.

Kol tas buvo naujiena, žmonės mielai rinkosi, bet ilgainiui vis tai nusibodo. Ūkininkai ir šiaip jau darbštieji žmonės ėmė skaityti tuos susirinkimus tuščiu laiko gaišinimu. Tatai į valsčiaus susirinkimus ilgainiui beeidavo tinginiai,

valkatos, galvažudžiai, vagys ir kitokie žmonijos atmatos.

Taip tatai beveik visur jie pagavo valsčiaus valdžią į savo rankas, išrinko iš savo tarpo visus valdininkus, nuo mažiausio valsčiaus valdininkėlio iki aukščiausių tirionių diktatorių, kurie maudė kraujuose ir ašarose visą Franciją. Tie taip išrinkti valdininkai beveik visi buvo bedieviai ir kraugeriai.

Aukščiausia revoliucionierių valdžia atėmė žemes ir turtus iš ponų, kuriuos vadino aristokratais. Tiesa, žemės valdymą reikėjo sutvarkyti, jis buvo netikęs ir neiteisingas, bet tai reikėjo atlikti teisingai ir be žvėriškų žudymų.

Visai kitaip buvo per revoliuciją. Atimtaisiais turtais pasinaudojo ypač plėšikai, galvažudžiai, o žmonių skurdas ir badas vis augo. Aristokratai, iš kurių buvo žemės amtimtos ir turtai išplėšti, vieni buvo išvyti iš Francijos, o kiti — žvėriškai išžudyti.

Didikai dvarininkai, bedievyste persisunkę, kitados juokės ir tyčiojos iš tikėjimo, piktino žmones ir vedė juos į bedievystę. Taip besielgdami, jie patys sutvėrė sužvėrėjusių bedievių gaujas, kurios savo kraugėriškumą išmėgino visupirmu ant savo mokytoju ir auklėtojų didžturčių dvarininkų sprando. Platindami bedievystę ir ištvirkimą, didikai sėjo vėjus, bet susilaukė audrų.

III. SKYRIUS.

„Steigiamasis Susirinkimas“, surašęs Francijai konstituciją, išleidęs nemažai įstatymų, galop

pabaigė savo dienas. Vasarą 1791 metais reikėjo rinkti kitą visuotinįjį susirinkimą, kurs vadinos „Tautos Susirinkimas“.

Jakobinai pasiryžo paimti tame susirinkime visą valdžią į savo rankas. Tuo tikslu jie pristeigė žymesniuosiuose Francijos miestuose ir miesteliuose apie tukstantį savo draugijų; vadinamų kliūbais. Tie kliūbai su nematytu atsidėjimu dirbo savo pragaištingą darbą ir savotiškai vedė visus rinkimus. Teisėtoji vietinė valdžia negalėjo jų besuvaldyti nei jų bepatenkinti. Ji vis labiau ir labiau silpnėjo. Šale jos tverias nauja neteisėta jakobinų kliūbo valdžia.

Jakobinai pataikauja žemiausiems minių palinkimams, juos išteisina ir joms vadovauja. Juo labiau silpnėjo teisėtoji valdžia, tuo labiau stiprėjo neteisėtoji, jakobinų kliūbų valdžia ir galop ji užima teisėtosios valdžios vietą.

Jakobinai, būdami kad ir mažumoje, kitiems jokių teisių nepripažino. Norėdami paimti visą valdžią į savo rankas, jie pasiryžo neleisti per rinkimus balsuoti tiems, kurie su jais nesutinka. Jie skelbė, jei kas balsuos ne už jakobinus ar jų šalininkus, tas bus nužudytas, arba kaip jie sakydavo, tas bus pakartas ant liktarnos. Tuos savo grasinimus beveik visuomet jie išpildydavo. Taip jakobinai prašalino nuo rinkimų didesniąją gyventojų dalį. Iš 7 milijonų Francijos rinkikų 1792 m. pasišalino 6 milijonai 300 tukstančių. Nes kam malonu būti galvažudžių jakobinų ujamam, išdergtam, kaip paskutinis niekšas, arba net nugalabytam.

Savo barbariškais užsipuldinėjimais jakobinai pasirūpino padaryti valdininkų vietą taip nemalonią ir jų duoną taip karčią, kad nei vienas rimtas žmogus nebesutiktų bevaldininkauti. Taip pašalinta visi geresnieji valdininkai. Jų vietą užėmė kraugeriai jakobinai. Franche - Comté, kur išrinkta vieną kitą kataliką, rinkimai liko panaikinti [1]).

Po tokių rinkimų jakobinai paskelbė, kad viskas atlikta puikiausioje tvarkoje, nes tvarkos ardytojai, tai yra visuomenė, patys pasišalinę nuo rinkimų.

Galvažudžiai jakobinai buvo drąsųs pasiryžę prie viso ko. O visuomenė buvo lėta, drabni, neorganizuota, tatai 300 tukstančių jakobinų pavergė 25 milijonus gyventojų.

Parlamente, jei koks atstovas drįso įnešti sumanymą, nesutinkantį su jakobinų norais, susirinkusi galerijoje jakobinų minia imdavo rėkti: ant liktarnos tą atstovą, kurs tokį sumanymą paduoda!... Ir kildavo toks riksmas ir tokie plūdimai, kad ir pas laukinius to nerastum. Jei koks atstovas reikalaudavo numalšinti trukšmadarius, jakobinai rėkdavo: nubaust jį, nes tokiu reikalavimu jis įžeidė šuverenę liaudį!...

Jei kas parlamente balsavo prieš jakobinų norą, to vardą jie paskelbdavo laikraščiuose, kad, girdi liaudis žinotų, kas yra jos prieteliai, o kas priešininkai. Toks žmogus nebeišsisukdavo nuo žvėriškos mirties.

---

[1]) *Taine* t. II, 378.

Išėję iš parlamento, nepatinkantieji atstovai buvo jakobinų ujami, apdrabstomi su purvais, išjuokiami, grasinami ir žudomi. Taip tatai sufanatizuota jakobinų minia tapo vyriausiu įstatymų leidėju, vyriausiu teisėju ir vyriausiu budeliu. Jos stabai nepaliečiami. Kas jų tinkamai negerbia, tam mirtis.

Jakob inai, kuriųtebuvo tik sauja, skaitė save patriotais, tėvynainiais, o visus kitus, tai yra beveik visą Francijos visuomenę jie skelbė esant išdavikais. Save jie laikė pirmeiviais, pažangiais, šviesiais, susipratusiais, o visus kitus jie vadino neišmanėliais, atžagareiviais.

Delto jų ir priedermė esanti visiems vadovauti, jie vieni teturį teisės valdyti visą šalį, o visi kiti privalą jų aklai klausyti. Tik vieniems jakobinams prigulį visi viešieji dalykai, o prie tų viešųjų dalykų jie priskaitė ir žmogaus privatinius turtus, ir jo sąžinę ir jo gyvybę. Delto jakobinai skaitė save ir caru ir popiežiu. Jų imperialistiška puikybė kiekvieną sau pasipriešinimą skaitė mirties bausmės verta piktadaryste.

Jakobinų gaujos nuolat krečia gyventojų namus ir plėšia tai, kas tik patinka. Jei nuvogtas ar nuplėštas pasiskundė, už tai mirties bausmė. Bekratydami jie atimdavo iš žmonių ginklus, kad jie nesukiltu prieš savo smaugėjus.

Kitasis pasakys, delko žmonės, būdami daugumoje, leido save žudyti saujai jakobinų? Delto, kad dauguma tik tuomet tėra galinga, kada ji yra organizuota ir turi tinkamų vadų. Be organizacijos ir be vadų dauguma yra dauguma atskirų smėlio grudelių.

Bet jakobinams reikėjo sutaikinti savo mokslą su savo darbais, o tas mokslas iš kalno smerkė visus jų darbus. Nesenai jie šaukė, kad visuomenė yra suverenė ir vardan to visuomenės suverenumo jie panaikino valdžios teises.

Dabar gi patys pagavę valdžią į savo rankas, valdininkus padarė visagaliais, o visuomenei jokių teisių nebepaliko. Šaukdami, kad visuomenė yra suverenė, jie elgės su ja, kaip su savo verge, o sakydami, kad valdininkai yra visuomenės tarnai, patys valdininkais tapę, sau reikalavo tokios pagarbos ir tokių prerogatyvų, kaip turkų sultanas. Nesenai jakobinai rėke, kad valdininkai piktadariauja, jei jie statos ir šiaušias prieš visuomenę, dabar gi, patys valdininkais būdami, skaito didžia piktadaryste net ir mažiausį jiems pasipriešinimą.

Rodos tie dalykai visai nesutaikomi. Tačiau jakobinai šitai kaip iš to keblumo stengės išsisukti. Jie visa gerkle rėkė, kad visuomenė suverenė, o savo nesutinkančius darbus apdengė tariamuoju visuomenės labu. Tamsi gi minia, matydama, kad jai rodomas tas pats buteliukas, manė, kad jame tėbėra ir tas pats gėralas. Taip jakobinai duoda jai gerti tiraniją po laisvės antrašu.

Ir laikraščiai, ir rinkimai, ir šarlatanų melagystės, ir paskyrimai, ir žadėjimai, viskas sunaudota, kad apgavus visuomenę. Na, o jei paskiaus visuomenė pamatys, kad tas jai duodamasis gėralas ne saldus vynelis, bet bjauri bedievių jakobinų tulžis, tai čia visuomenės dalykas, ji sau tesižino.

Delto Francijoj per revoliuciją skelbta visur laisvė, lygybė, brolybė, bet visa tai vien tik ant popieriaus, darbuose gi ir gyvenime viešpatavo žvėriškumas, kraujagerystės ir nematyta iki tol betvarkė.

IV. SKYRIUS.

Šitai koki buvo žodžio ir rašto laišvė per revoliuciją.

Bedievių jakobinų vadai Marat'as ir Freron'as gegužės mėnesyje 1790 m. savo laikraštyje apšmeižė inžinierių Etienne'ą. Šis pašaukė į teismą Maratą ir Freroną ir pareikalavo iš jų atlyginimui už šmeižtus 25 tūkstančių frankų.

Maratas ir Freronas su savo sėbrais pašalino iš teismo salės visus kareivius, kurie tvarką darė. Šiems pasišalinus, jakobinai užpuolė inžinierių Etienne'ą, kad jam nupjaustyti ausis ir paskiaus jį nužudyti. Inžinierius visas apspjaudytas vos beišspruko iš tų tironių nagų. Jo draugus jakobinai suspardė kojomis, o teismą varu privertė ne vien nebausti šmeižikų, bet ir teismo išlaidas ant apšmeižtojo inžinieriaus uždėti.

Taip tatai buvo jakobinams suteikta pilna laisvė šmeižti sau nepatinkančius žmones. Kiti gi negalėjo nei prasitarti nei vieno jakobinams priešingo žodžio [1]) Pagaliaus ir prieš jakobinus mąstyti buvo uždrausta. Jakobinų taisyklė buvo: „Drebėk mirk, arba mąstik taip, kaip mes [2]).

---

[1]) *H. Taine,* t. II, 49—53.
[2]) *H. Taine,* t. II, 53.

Rasytojas Mallet-Dupan'as už tai, kad laikės kitokios nuomonės, negu jakobinai 10 rugpjučio 1792 m. buvo išvytas iš Francijos. Kraugeriai ant gatvės žvėriškai nužudė laikraštininką Suleau už prisilaikymą nuomonės, nesutinkančios su jakobinų norais.[1])

Jei koks įstatymas užtarė jakobinų priešininkus, tokį įstatymą jakobinai laikė nieku. Delto nebuvo tokios piktadarystės, kokios jie sau nebut leidę, ir tokios teisės, kurios jie nebut užgynę kitiems[2]). Kiekvienas supranta, kokią vertę beturėjo ir pats gyvenimas, prislėgtas šlykščiu bedievių jakobinų jungu, kur pavergta mintis pažemina save ir drebėdama slepias širdies gilmėje.

V. SKYRIUS.

Bėda buvo tiems, kurie pasirodydavo bedieviams revoliucionieriams delko nors neištikimi. Tokius revoliucionieriai apšaukdavo tėvynės išdavikais, žmonių neprieteliais, juos kimšdavo į kalėjimus arba išžudydavo.

Juo tolyn, tuo revoliucionieriai, ypač jakobinai, ėjo aršyn. Ilgainiui išleista įstatymai, baudžiantieji pagaliaus įtariamuosius neprilankume revoliucijai. Tokius revoliucionieriai grūdo į kalėrimus arba galabijo, o jų turtus atimdavo.

Įtarimui užtekdavo nedalyvauti jakobinų rengiamosiose žudynėse, ar buti geru kataliku, ar pagaliaus atvėsusiu revoliucionieriu, ar karaliaus

1) *H. Taine,* t. II, 53.
2) *H. Taine,* t. II, 53.

šalininku. Tokių įtariamųjų pasirodydavo devynios galybės.

Per revoliuciją Francijoj buvo **keturiosdešimtįs vienas tūkstantis du šimtu (41200) kalėjimų,** ir jie visi buvo prigrūsti nelaimingųjų[1]). Vieno Nanto kalėjimuose kalėjo net trylika tūkstančių kalinių.[2]) Tuose kalėjimuose uždaryti kalėjo ne vien suaugę žmonės, bet ir vaikai nuo penktų metų. Tuos vaikus dažnai atskirdavo nuo tėvų ir jiems revoliucionieriai visokias bedievystes skelbdavo[3]).

Prieš įvesdami į kalėjimus, bedieviai jakobinai išrėdydavo suimtuosius nuogai, darydavo kratas pagaliaus nuoguose kūnuose taip begėdiškai, kad moterys ir mergaitės alpdavo nuo tokių kratų[4]).

Kalėjimas buvo pasibaisėtinas. Ten kankino visus kalinio jausmus, lygu pragare. Kaliniams amtimdavo vieną daiktą po kito.

Visupirmu atimdavo kalinių nejudinamąjį turtą, toliau jų pinigus, paskiaus jų meblius, dienos šviesą, žiburio šviesą, pagelbą reikale ar ligoje, žinojimą, kas dedas pasaulyje, susižinojimą su savaisiais, išvogdavo prie durų padėtąjį kaliniams valgį, jei kas jiems buvo atnešęs, jiems duodavo

---

[1]) Raport de Saladin, 4 kovo 1795; *H. Taine,* Les Origines de la France Contemporaine, La Révolution, t. III, 383.

[2]) *Duchatelier,* Brest pendant la Terreur, 105; *Alfred Lallié,* Les Noyades de Nantes, 90.

[3]) Paris, Histoire de Joseph Lebon, t. II, 372—380; *Poirier et Monjay,* Les Angoises de la Mort.

[4]) *Barière* et *Barville,* Memoires sur les Prisons, t. II. 261, 262, 354.

valgį supuvusį, sukirmijusį, juos girdydavo raudonai nudažytu vandeniu, juos plūsdavo, kankindavo tyčia, lygu pasiryžę išseikėti jų kantrybę, o paskiau juos žvėriškai nužudydavo[1]).

Tuose kalėjimuose kaliniai buvo sukimšti lygu silkės į kodį[2]). Keli kaliniai paprastai teturėdavo tik vieną šiaudinę. Tos šiaudinės užkrėstos ligomis, buvo tikrais visokių gyvių lizdais. Ant tų šiaudinių reikėjo gulėti, sėdėti, prie jų asloje savo prigimtus reikalus atlikti, prie tų savo mėšlų valgyti, miegoti[3]).

Paryžiaus kalėjime vadinamame La Consiergerie (skaityk Konsieržeri), 17 kovo 1793 metais viename kambaryje 26 žmonės gulėjo ant 21 šiaudinės, kvėpavo oru bjauriausiu, apsirėdę pusiau supuvusiais skarmalais. Kitame kambaryje 39 mirštą, paguldyti ant 9 gulyklų. Trijuose kituose kambariuose kalėjo 80 žmonių, teturėdami 16 šiaudinių, kurios buvo pilnos visokio gyvio.[4]) Tuluzos kalėjimuose, kaliniai skundžias: badu mirdami, mes varžomės su šunimis kalo šmoteliu [5]).

Delto mirtis tuos vargšus ima, kaip savo kudikius. Nante iš 13 tūstančių kalinių išmirė

---

1) *Tailandier,* Documents sur Daunau; *Pescayre,* Tableau des Prisons de Toulouse; Les Horreurs des Prisons d' Arras; *Nougaret,* Histoires des Prisons; *Barrière* et *Barville,* Memoires sur les Prisons.

2) *H. Taine,* t. III, 3-6.

3) *Beaulieu,* Essais V, 290; *H. Taine* III, 386.

4) *Wallon,* La Terreur, t. II, 87.

5) *Pescayre,* Tableau des Prisons de Toulouse, 316.

per du mėnesiu 3 tūkstančiai[1]). Ten pat kalėjime, vadiname Entrepôt lavonai po aslą išmėtyti.[2])

Tokiuose kalėjimuose gyvenimas buvo baisesnis už pačią mirtį. Delto patys kaliniai dažnai apsiskųsdavo, kad jie esą už karalių, arba kad jie reikalauja katalikų kunigo, kad tik greičiau juos nužudytų.[3])

VI. SKYRIUS.

Kalėjimai labai dažnai taip buvo prikimšti, kad naujų kalinių nei kaip nebebuvo galima ten beįkišti. Juos patuštindavo, nužudydami šimtais ir tūkštančiais uždarytujų.

Žmonėms žudyti buvo išrastos mašinos. Su tomis mašinomis bedieviai revolucionieriai žmonėms galvas kirsdavo. Tos mašinos vadinos „giliotinos“.

Jakobinų teisingumo ministeris, bedievis Danton'as, paskelbė užpuolimą ant tų, kurie skaitės neištikimi revoliucijai ir jiems surengė tokias skerdynes, kokių pasaulis vargiai kada buvo matęs. Tos skerdynės buvo nuo 2 iki 7 rugsėjo 1792 metąis. Pačiame Paryžiuje per tas dienas išpjauta 12 tūkstančių žmonių. Tarp jų buvo

---

[1]) *A. Lallié,* les Noyades de Nantes 90; *H. Taine,* t. III l. 387.

[2]) *Campardon,* Histoire du Tribunal révolutionnaire de Paris t. II 55 ir sek.; *Nougaret,* Histoires des Prisons; *Barrière et Barville,* Mémoires sur les Prisons; *H. Taine,* t. III, l. 387.

[3]) *H. Taine,* t. III, l. 387, 388.

papjautas vienas antvyskupis 87 metų amžiaus, 2 vyskupu ir 400 kunigų.[1])

Kuomet žmonės vieni badavo, kiti bedievių buvo pjaunami, kaip avinėliai, viešosios paleistuvės buvo apmokamos valstijos lėšomis.

Bugną mušdami, galvažudžiai jakobinai vežimais veždavo tukstančius nužudytųjų kūnų. Ant tų kūnų sulipusios bedievės revoliucionierės mergos dainuodavo revoliucionieriškas dainas, mušdamos taktą į nuogus nužudytųjų kūnus. Tai tikras velnio apsėstųjų kipšynas.[2])

Kuomet „Tautos Susirinkimas“ pabaigė savo kruviną darbą, 21 rugsėjo 1792 metais susirinko naujas Francijos parlamentas, kurs save praminė „Konventu“.

Jakobinų vyriausieji vadai, bedieviai: Marat'as, Danton'as ir Robespierre'as turėjo konvente visą galybę. Konventas panaikino Francijoj monarchiją ir paskelbė respubliką.

Maratas įrengė visoje Francijoj baisybės ir žudymų sistemą. Kiekviename valsčiuje (commune) buvo sutvertas jakobinų revoliucionieriškas komitetas ir pagaminta žmonių galvoms kapoti mašina giliotina.

Kadangi kiekviename valsčiuje, kur siautė revoliucija, buvo bent viena giliotina, tatai Dr.

---

[1]) *Dr. J. Card. Hergenroether,* Handbuch der allgemeinen Kirchengeschichte, t. IV, 289; *Winterer,* La Persécution réligieuse en Alsace 1791—1801; *Jourgnac de St. Méard,* Mémoires sur les journées de sept. 1792; *Guillon,* Les Martyrs de la foi, tomai 4; *Mortimer Ternaux,* Histoire de la Terreur 1792—1794 d'après des documents inédits tomai 5.

[2]) *Taine,* t. II, 309; *Prudhome,* Les Crimes de la Révolution, III, 272: *Granier de Casagnac* II, 258.

J. Hergenroether ir profesorius Dr. J. P. Kirsch'as apskaito, kad per revoliuciją Fıancijoj buvo **keturios dešimtįs keturi tukstančiai (44000) mašinų, su kuriomis bedieviai revoliucionieriai žmonėms galvas kirto.** [1])

Mirtimi baudė ne vien suaugusius, bet ir vaikus septintų, penktų ir pagaliaus ketvirtų metų. Dažnai baudė mirtimi tėvus už vaikus, vaikus už tėvus. Mirtin jie yr nuteisę pagaliaus vieną šunį, o viename teisme liudytoju buvo pastatytas paukštis papuga. [2])

Revoliucionierių teismas ilgai negaišdavo. Aplamai imant, tereikėdavo tik vienos minutės, kad žmogų nuteisti mirtin. Kada reikėjo patuštinti kalėjimai, teismas ėjo dar greičiau. Šit Anger'o mieste nužudyta 400 vyrų ir 360 moterų. Visas dekretas jų mirties tebuvo tik viena raidė. Prie vienų pavardės buvo pastatyta F, reiškusi fusiller, sušaudyti. Prie kitų pavardės stovėjo raidė G, reiškusi guillotiner, nukirsti galvą su giliotina. [3])

Užteko menkiausio dalyko, kad but nubaustam mirtimi. Šitai moteris Puy-Varine buvo nuteista ir nugilotinuota už tai, kad nuo savo aklo, kurčio, persenėjusio ir suvaikėjusio vyro neatėmė žaislelio, kuriame buvo karaliaus paveikslas. [4])

---

[1]) *Hergenroether,* Handbuch der allgemeinen Kirchengeschichte, t. IV, 291. 1917 m.

[2]) *H. Taine,* Les Origines de la France Contemporaine, La Révolution, t. III, 389.

[3]) *Camille Boursier,* La Terreur en Anjou, 228; *Prof. Dr. J. B. v. Weiss* Weltgeschichte, 3-te Aufl. t. 17, 612.

[4]) *H. Taine,* t. III, 390.

Jei nebudavo jokios priekabės, ją sugalvodavo patys revoliucionieriai. Jei pramanydavo, kad tas ir tas suokalbiauja nuversti respubliką arba nori sugrąžinti senąjį katalikų tikėjimą. Tokius bedieviai revoliucionieriai kimšdavo į kalėjimus ar vesdavo nužudyti.

Apmokamiems savo pasiuntiniams jakobinai valdininkai išduodavo baltą popierių ir pavesdavo jiems patiems pririnkti ir pripildyti sąrašą. Tie surašydavo visu pirmu visus tuos, kurie jiems dėl ko nors nepatiko ar bent į galvą atėjo. Taip surašytuosius kišdavo į kalėjimus ir galop išžudydavo. [1])

Bedieviai revoliucionieriai galabijo žmones ir be teismo ne vien šimtais, bet ir tukstančiais. Anjou provincijoj be jokio teismo jie išskerdė 10 tūkstančių žmonių. [2]) Nante ir jo apielinkėse žudyta kasdien po 150 ir 200 žmonių.

Revoliucionierių vadas Cadillot'as praneša Robespierre'ui, kad Lyone nužudyta 6 tukstančiai žmonių.[3]) Bet tas skaitlius nepilnas. Priskaitoma ten nužudytųjų 17000.[4])

Kitas bedievių revoliucionierių galiūnas Francaste'lis rašo generolui Grignon'ui: „Mūsų kalėjimai prikimšti kaliniais iš Vendėjos. Reikia pabaigti paversti tą kraštą į tyrus. Jokio pasi-

---

[1]) *Campardon,* Histoire du Tribunal révolutionnaire de Paris, t. II, 189--197.

[2]) *Camille Boursier,* La Terreur en Anjou, 159.

[3]) *Campardon,* Histoire du Tribunal révolucionnaire de Paris II, 224.

[4]) *H. Taine,* III, 388.

gailėjimo! Toks yra konvento noras. Aš prisiekiu, kad Vendėjoj nebebus gyventojų.[1])

Mokslininkai apskaito, kad tik vienuolikoje vakariniu departamentų, tai yra maždaug vienoje aštuntoje Francijos dalyje bedieviai revoliucionieriai nugalabijo apie **penkis šimtus tukstančių žmonių: vyrų, moterų ir vaikų.**[2] Generolas Hoche 2 vasario 1796 m. rašo vidaus dalykų ministeriui, kad kaikuriose vietose, kur 1789 m. gyveno 5 gyventojai, 1796 m. belikęs tik vienas.[3]) O visoje Francijoj nužudytujų prof. Weiss priskaito **apie milijoną.**[4])

Bet yra mokslininkų, kurie mano, kad skaičius tų, kuriuos yr nužudę revoliucionieriai, yra dar didesnis. Mat bedieviai jakobinai vien tik save teskaitė pažangiais, pirmeiviais, susipratusiais, tėvynės mylėtojais, žodžiu sakant savotiško tikėjimo išpažintojais. Kitus gi jie skaitė tautos ir žmonijos neprieteliais, bedievystės ir jakobinizmo atskalūnais. Kadangi atskalūnai retai tepasitaiso, tatai jakobinai ir manė, kad geriausis dalykas yra išžudyti visus kitus žmonės, nes tuomet pražus ir atskala. Juk tik mirusieji nebegrįžta, sako revoliucionierius Barère'as.

Jakobinų vadas bedievis Carrier šaukė: „Geriau padarykime iš Francijos kapyną (kapus) negu ją paliktumėme neatsigimusią sulyg musų,

---

[1]) *H. Taine,* t. III, 392; *Camille Boursier,* la Terreur en Anjou, I 203.

[2]) *Granier de Cassagnac,* Histoire du Directoire, II 241; *H. Taine,* t. III, 392.

[3]) *Granier de Cassagnac,* Histoire du Directoire, II, 241.

[4]) t. 17, I 613.

budo"[1]) Revolucionierius Baudot'as reikalauja, kad būtų mirtimi nubaustas kiekvienas, kurs ne visai testovi už respubliką.[2]) Delto žudymai buvo be saiko, be skaičiaus.

Karštieji bedieviai jakobinai kaip šitai Jean Bon Saint—André, Carrier'as, Antonelle'is, Guffroy'is reikalavo išžudyti dar kelius milijonus žmonių. Kitas garsingas kraugerys jakobinas Collot d'Herbois reikalavo išpjaut dar keliolika milijonų žmonių.[3]) Guffroy'is sako: „Tegu nuolat viešpatauja giliotina visoje Francijoj. Užteks, jei beliks 5 milijonai gyventojų".[4]) Tuomet buvo apie 25 milijonai žmonių.

Bedievių revoliucionierių vadai kalbėdavo, kad laisvės medis tegali įsikerėti tik ten, kur žmonių kraujo bus dešimts pėdų gilumo.[5])

Kaikurie bedieviai revolucionieriai, žudydami savo aukas, ėmė aimanuoti, kad žudomieji žmonės per greitai numiršta. Kad ilgiau pratęsti jų kančias, bedieviai ima kapot žmones ne su kardo ašmenimis, bet su jo bukiaja puse. Visupirmu kankinamąjį žmogų jie nurėdydavo nuogą, nurėdę kapodavo jį su kardo nugara pakol jis apsipildavo

---

[1]) *H. Taine* t. II, 69; *Buchez* P. Y. B. et *Roux* P. C. Histoire parlementaire de la Révolution Française t. XXXIV, 204; *La Revellière-Lepaux*, Mémoires I, 150.

[2]) *Beaulieu*, Essais, V, 200.

[3]) *H. Taine*, La Révolution t. III, 393, 394.

[4]) *H. Taine*, III, 393.

[5]) *Barryat Saint-Prix*, La Justice révolutionaire, 285, 311, 445—447; *Campardon*, Histoire du Tribunal révoluiionaire de Paris II, 247—261, 321.

kraujais. Taip bekapodami, kraugeriai nudrėksdavo kankiniui mėsą iki pačių kaulų ir grobų.[1])

Prie Cahors miesto Castelnau'e gauja revoliucionierių de Bellud'ui nukirto galvą, o, sugavę jo brolį, išžiodė ir į jo gerklę pylė gerti kraują, kurs tebevarvėjo iš jo brolio nukirstosios galvos.[2])

9 rugsėjo 1789 m. miestelio Saint-Georges majoras Huez'as, kurs šelpė badaujančiuosius, buvo kažkokio piktadario apšauktas, buk jis žmonėms dalinąs sugedusius miltus. Įdūkusi minia jį užpuolė, parbloškė žemėn, o viena boba atsišokėjusi smeigė žirkles jam į akis kiaurai per galvą. Jas ištraukusi, taip smeigė antrą kartą, tretį ir t. t. Paskiaus užrišta virvė už jo kaklo, valkiota jį po gatves. Pasityčiodama iš nužudytojo gauja įkišo jam šieno į burną. Kunigas, kurs norėjo išklausyti žudomojo majoro išpažinties, buvo gaujos sumuštas ir nuvytas.[3])

Rugpjūčio mėnesyje 1792 m. revoliucionieriai uždarė į kalėjimą Temple karalių ir jo šeimyną. Karalius ir karalienė paskiaus buvo nugiliotinuoti. Mylimiausiu revoliucionierių darbu buvo nukirstas galvas pamaut ant iešmų ir jas iškilmingai nešioti po miestą.

Paryžiuje 22 liepos 1789 m. gauja žvėriškai nužudė senį, karo ministerį Fouloną. Jo giminaitis buvo gaujos priverstas bučiuoti kruviną, pamautą ant iešmo nukirstąją galvą. Gauja išplėšė nužudytajam Foulonui širdį.

---

[1]) *H. Taine.* Les Origines de la France Contemporaine La Révolution t. II, 302, 303.

[2]) *H. Taine* t. I. l. 419; Mercure de France 28 geg. 16 birž. 1791 m.

[3]) *H. Taine* t. I, 88.

Tai vaisiai bedieviškos apšvietos, kuri žmones pavertė kraujagerėmis gienomis.

Prie tų kanibališkų kraugeryščių prisidėjo neaprašomos bedievių revoliucionierių paleistuvystės. Moteris ir mergaites jie visupirmu subjaurodavo savo šlykščiausiomis paleistuvystėmis ir taip subjaurotas žvėriškai nužudydavo. Tame dalyke jie perėjo ir garsingąjį pasaulio kraugerį Neroną. Jie paleistuvavo ne vien su gyvomis, bet pagaliaus ir su nebegyvais nužudytųjų kūnais.[1])

Auch'o mieste bedievis revoliucionierių vadas Dortigoyte'as skelbia moterims neaprašomas begėdystes. Jis verčia motinas į tas pamokas siųsti savo dukteris. Kad aiškiau išrodyti savo skelbiamąjį mokslą, jis nusirėdė teatre nuogas prie visų žmonių ir nusirėdęs skelbė moterims ir vyrams šlykščiausias begėdystes.[2])

Revoliucionierius Laplanche ragino mergaites panaikinti sarmatą ir atsiduoti paleistuvavimui.[3])

Taip tat nukrito paskutinieji drabužiai, kuriuos žmogui teikė civilizacija, sako Taine'as ir jis pasirodė kraugeriu žvėriu be jokios sarmatos, tikras laukinis gorila.[4])

Bedieviai revoliucionieriai galop virsta žmogėdromis. Tulone jie pakorė generolą de Roche-

---

[1]) *Prof. Weiss* Weltgeschichte t. 17, l. 612; *H. Taine*, t. II, l. 303; Rétif de la Bretonne, Les Nuits de Paris, IX Nuit, 388; *Prudhomme*, Les Révolutions de Paris 8 rugs. 1792; *Granier de Cassagnac*, II, 329; *Mortimer Ternaux*, III, 291; *Roch Marcandier*, Histoire des Hommes de Proie; *Buchez et Roux* XVII, 198.

[2]) *H. Taine*, t. III, 266, 267; Moniteur XXIV, 602.

[3]) *H. Taine*, t. III, 267.

[4]) *Taine*, III, 267.

maur'ą ir perkirto jam kaklo gyslas. Iš tų gyslų ištryško kraujas. Bedievis jakobinas Barry nusimazgojo tame kraujyge savo rankas ir tuo krauju apšlastė ten susirinkusius.[1])

Kitas revoliucionierius šaukia: „Ei tu minkštaodi, aš noriu save pavaišinti, išgerdamas vieną stiklinę tavo kraujo"[2]). Nekaltai minios buvo nužudytas majoras de Belsunce. Viena boba išplėšė jo širdį ir suėdė.[3])

Paryžiui revoliucionierius Damiens perskrodė su kardu generolui Laleu šoną, įkišo ranką į krutinę, išplėšė generolui širdį ir ją dar gyvą pradėjo ėsti, o su jos kraujais nudažė sau usus. Tas įvyko Paryžiuje, kalėjime Abbaye.[4])

Karalienės draugė kunigaikštienė Lamballe buvo bedievių išskrosta Paryžiaus kalėjime Force. Jos nukirstą galvą revoliucionieriai pamovę ant iešmo po miestą nešiojo, o kokias begėdystes su ta galva darė bedievis revoliucionierius Charlot'as, to negalima nei priminti. Tik kitas kraugerys perskrodė kunigaikštienei šoną, išplėšė jos širdį ir gatvėje St. Antoine Paryžiuje ėmė ją ėsti[5]) Nukirstos kunigaikštienės Lamballe's rankos buvo

---

[1]) *H. Taine,* t. II, 361.
[2]) *H. Taine,* t. II, 303.
[3]) *H. Taine,* t. I, 89.
[4]) *H. Taine,* Les Origines de la France Contemporaine, la Révolution, t. II, I, 304; *Mortimer-Ternaux,* t. III, 257.
[5]) *Hergenroether,* t. IV, 1 289; *Taine,* t. II, 304; *Mortimer-Ternaux,* Deposition de la femme Millet, 633; *Weber,* Memoires concernant Marie-Antoinette II, 300—305; *Roch Marcandier,* Histoire des Hommes de Proie 197, 198; *Retif de la Bretonne,* 381.

išstatytos bankietoje vyriausio bedievių revoliucionierių vado Robespierre'o.[1])

Šviesiųjų plaukų perukos buvo daromos iš plaukų nugiliotinuotų moterų. Tatai kokios nors kunigaikštytės kasas nešioja koks skurdirbis, jei jis buvo plikagalvis.[2])

Mendone buvo žmonių odų dirbtuvė. Bedieviai revoliucionieriai nužudydavo žmones, nulupdavo jų odą ir tas nuluptasias žmonių odas išdirbdavo žmonių odų dirbtuvėje. Iš tų išdirbtųjų žmonių odą revoliucionieriai siuvo sau kelnes arba vartodavo jas kitiems reikalams.[3]) Moterų odos buvusios taip netvirtos, kad neapsimokėdavo nei už darbą. T. Carlyle, aprašinėdamas tas baisybes prideda, kad tokio kanibalizmo visame pasaulyje nerasi.[4])

VII. SKYRIUS.

Kruvinoji trejybė, kuri per revoluciją taip tirioniškai valdė Franciją, buvo vyriausieji jakobinų vadai bedieviai: Dantona's, Marat'as ir Robespierre'as. Mokslas, kurio jie laikės, buvo nelogiškas, ne apgalvotas mišinys, sudėtas iš kraštutinio liberalizmo ir kraštutinio socializmo. Jie stengės įvykdinti gyvenime ir buržuizmą ir socializmą. Delto vieni juos priskaito prie buržujų, kiti prie socialistų.

---

1) *Hergenroether,* t. IV, 289.

2) *Thomas Carlyle,* The French Revolution. tom. III, 246.

3) *Montgaillard,* Historie de France. IV, 200; *Thomas Carlyle* t. III. l. 247.

4) The French Revolution t. III. 247.

Revoluciją rėmė ir buržuazija ir socialistai delto, kad ir vieni ir kiti matė joje beįsikūnijantį jų mokslą. Beto revolucija, kaip įdūkusi audra griovė iš pamatų ir katalikų tikėjimą ir anų laikų visuomenės bei valstybės sutvarkyma. O to troško ir buržujai ir socialistai. Tatai francūzų revolucija, tiesą pasakius, buvo buržuiškai-socialistiška.

Ir Danton'as ir Marat'as ir Robespierre'as visi trys buvo lygybės fanatikai, ir tą lygybę kiekvienas savotiškai vykdino.

Pirmasis tos kruvinosios trejybės didvyris Danton'as stengės įvykdinti turtų lygybę. Tuo tikslu jis skelbė mirtį turtams, kad visi būtų lygūs skurdžiai, sankiulotai (bekelniai).

Robespierre'as buvo trejybės stoikas. Jis ir jo vienmintis revoliucijos galiunas Saint-Just'as, norėdami įvykdinti pilną lygybę, užsispyrė sunaikinti mokslą, mandagumą bei švelnius įpročius.

Pats bjauriausis buvo Marat'as. Jis buvo trejybės cinikas ir atstovavo kruviniausiųjų apeigų, nihilizmą.

Komūnizmą Marat'as skelbė savotišku kruvinu žargonu. Anot jo, biednasis, kuriam stoka visoko, turi teisę turtuolį pagaliaus nusmaugti ir „jo tebedrebančią mėsą suėsti“.[1])

Marat'as norėjo įvykdinti pilna lygybę, nugalabindamas gabiuosius žmones. Jis skaitė gabumus pačia giliaja nelygybės šaknimi. Kurs savo gabumais prasikiša pro minią, tam Marat'as reikalavo galvą nukirsti, kad negabiųjų minios būtų

---

[1]) *Weiss*, t. 17, l, 173.

liuosos nuo nemalonaus jausmo, jog turi už save dar aukštesnių.

Marat'o troškimas lieti kraują augo su padaugintu greitumu. Rugsėjo mėnesyje 1792 m. jis reikalavo nužudyti 40 tūkstančių žmonių. Po šešių savaičių Marat'as reikalavo, kad būtų išpjauta 270 tūkstančių žmonių.[1]) Paskiaus jis reikalavo 300 tūkstančių, galop beabejo būtų reikalavęs ir milijonų.[2])

Prof. Stein'as mano, jog Marat'as, įgijęs vyriausiąją valdžią, tikrai būtų įvedęs Francijoj lygybę, išžudydamas visus gabesniuosius, mokytesniuosius ir turtingesniuosius. Jis šaukė, kad reikia nupjauti po vieną ausį ir po dešinįjį nykštį kunigams ir aristokratams, kad kiekvienas galėtų geriau juos pažinti.[3])

Vienas konvento sąnarys, Harmand'as iš Maas, piešdamas Marato kraugeriškumą vadina jį hiena žmogaus kūne.[4])

Tų savo kruvinų ir žvėriškų sumanymų bei reikalavimų Marat'as nesuskubo įvykdinti: Mergaitė Charlotte Corday paliuosavo Franciją nuo to baisūno. Charlotte Corday buvo labai drąsi energiška mergaitė. Iš jos akių spindėjo pusiau angeliškas malonumas, pusiau demoniška drąsa. Ji buvo giliai tikinti katalikė, išauklėta Caėn'o vienuolyne.

Jei ji būtų gyvenusi pirmaisiais krikščionijos

---

[1]) *H. Taine*, t. III, 173; Moniteur 26 spalių 1792 m.
[2]) *Weiss*, Weltgeschichte, t. 17, l. 173.
[3]) *Weiss*, t. 17, l. 173.
[4]) *Dauban*, La Démagogie in Paris 1793, l. 272 Portrait de Marat.

persekiojimų amžiais, beabėjo ji būtų už savo tikėjimą drąsiai galvą padėjusi. Amfiteatro levai jos nebūt nugąsdinę. Ji gyveno ne taip garbingais, bet taippat audrotais laikais ir numirė ne už tikėjimą, bet už savo tėvynę.

Charlotte Corday težinojo tik vieną žemišką meilę, ji mylėjo tėvynę.[1]) Tai numylėtai tėvynei ji ir pašventė taip, kaip suprato, ir savo jaunystę, ir savo gyvybę.

Charlotte buvo giminaitė didžiausio Francijos dainiaus Corneille'o (skaityk Kornejo). Tas dainius apdainavo didvyriškus darbus, o Charlotte Corday juos įvykdino gyvenime. Ji patekėjo lygu šviesi žvaigždė Francijos padangėse, patekėjo, kad netrukus užgestų amžinai.

Vieną kartą jos teta rado ją beverkiančią. „Aš verkiu dėl Francijos, sako mergaitė, dėl mano tėvų, dėl Tamstos. Kas yra tikras gyvybės, kol gyvena Marat'as“[2]). Anot jos nuo Marato gyvybės ar mirties priguli gyvybė ir laimė šimtų tūkstančių žmonių. Ji manė, kad Maratą nužudžius, išgrius galybė ir Dantono, ir Robespierre'o, ir kitų kraugerių, kurie sėdi ant kruvino trono ir viešpatauja ant šimtų tūkstančių lavonų. Jai rodės, kad vyrams trūksta drasos nužudyti tironį.

Giliai apgalvojusi, kas bus su ja pačia, su jos tėvais ir giminaičiais, manydama, kad prakilnus ir šventas bus darbas nužudyti baisūną, ji pasi-

---

[1]) Revue de Deux Mondes, XXXVIII, La Jeuneusse de Charlotte Corday, 595—617.

[2]) Weiss t, 17, 169.

ryžo pasišvęsti viena uš visų laimę ir gyvybę, pasiryžo nužudyti Marat'ą, kad išgelbėjus nuo tironio žudytojo ir šimtus tūkstančių žmonių ir savo sukruvintą tėvynę.

Tuo tikslu Charlotte nuvažiavo į Paryžių ir čia nusipirko diciną (nesulenkiama peilį). 13 liepos, 1793 m., vienuoliktą valandą prieš pietus ji nuvyko į namus, kur gyveno kraugerys Marat'as. Bet Marato gulovė Simonne Evard neįleido atvažiavusios viešnės, nes Marat'as sergąs.

Corday parašė Maratui gromatą, kad turinti svarbių reikalų. Marat'as jai patikėjo ir priėmė ją tą pačią dieną 7 valandą vakare. Jis maudės vanoje. Charlotte Corday ištraukė savo diciną ir kraugerį Maratą nudūrė.

Teisme ji nesigina, bet su pasididžiavimu pasakoja Maratą nužudžiusi. „Kas tave pakurstė taip padaryti?“ klausia mergaitės teisėjai revolucionieriai. „Marato piktadarystės, atsako ji. Aš nužudžiau vieną, kad išgelbėčiau šimtus tūkstančių, nužudžiau niekšą, kad išgelbėčiau nekaltus, nužudžiau laukinį žvėrį, kad duočiau atilsį tėvynei [1]).

Teisme Charlotte buvo taip prakilni ir taip iškilminga, kad sulyg Hermando nuomonės, reikėtų Zeuxio ar Praxiteles, norint išreikšti jos stovylos gražumą. Revoliucijonieriai nuteisė ją nužudyti.

Tą patį vakarą iš kalėjimo Consiergerie važiuoja mirties vežimas. Ant jo sėdi linksma, be

---

[1]) *Buchez et Roux,* Histoire parlementaire, XXVIII, 311, 338.

jokio nusiminimo prakilni mergaitė. Ji toki jauna, taip drąsiai važiuoja į mirties glėbį!

Kaikurie, sujudinti ta jos drąsa ir didvyriškumu, nusimauna prieš ją kepurę. Adomas Lux'as skelbia ją esant didesne už garsingąjį senovės Brutą ir susigraudinęs šaukia: kaip gražu būtų su ja kartu mumirti!

Vakarop 17 liepos, 1793 m. budelis nukirto jai galvą. Taip nustojo plakusi ta didvyriška širdis, kuri taip numylėjo savo tėvynę. Didžiausis anų laikų poetas André Chenier'as, pagerbdamas didvyrės mergaitės atminimą, parašė labai gražias eiles. Šitai bent jų turinys:

Mergaitė prakilni! Grekija, Tavo drasą skelbdama, išbaigtu Parosą, kad Tavo paveikslą pastatytų šale Harmodijaus ir Aristogitono. O Francija kirvui atiduoda Tavo galvą. Tai nužudytam siaubūnui rengiama bankietas tarp jo draugų, vertų to paties likimo. Gražioje žibančioje jaunystėje budeliams atiduota, išrodai lyg važiuotumei ant Hymenės vežimo. Ant tavo kaktos nesimato rūpesčio. Tavo žvilgsnys buvo tyras. Ramiai ant ešafoto stovėdama, Tu niekinai vergiškos, turtingos išniekinimais gaujos įdūkimą. Tu esi mūsų istorijos pasididžiavimas. Su Tavo garbe kartu gyvena mūsų sarmata. Tu viena buvai vyru, Tu atkeršijai už žmoniją. Mes žemi eunuchai, mes baili be dūšios banda, mes temokame dejuoti, kaip moterys, nes mūsų silpnoms rankoms geležiniai būtų persunkūs.

Tos prakilnios mergaitės vardas visgi liko suteptas krauju, nes nužudyti kad ir Maratą yra smerktinas dalykas.

Tie žudymai ir tos begėdystės, kokių pa-pasaulis nuo pat savo pradžios dar nebuvo ma-tęs, bent dalimi yra bedievystės kruvini vaisiai. Bedievystė, jos mokslas ir to mokslo skelbėjai paliuosavo pačius žemiausius žmogaus palinki-mus, sustiprino juos šimteriopai ir padarė žmo-nes baisesniais žvėrimis, negu tigrai ir kroko-dylai.

Kad tos pasibaisėtinos kraugerystės buvo ir bedievystės vaisiais, tai dar aiškiau matyt iš to, kaip per prancūzų revoliuciją buvo persekio-tas ir griaunamas tikėjimas, o platinama bedievys-tė. Ir profesorius Weiss'as, nuodugniai ištyręs visą dalyką, tvirtina, kad Francijos revoliucionie-riai, kurie surengė tas baisybes, buvo bedieviai.[1])

VIII. SKYRIUS.

Sunaikinti tikėjimui ir išplatinti bedievystei aplinkybės tuomet buvo patogiausios. Dauguma didikų ir miestelėnų jau buvo nustoję tikėjimo ir doros. Tuo keliu juos sekė minios kaimiečių. Žmonių minios gyveno skurde, buvo apkrau-tos didžiais mokesčiais, delto jos buvo suerzintos, lengvai sukurstomos. Valdžia tuomet buvo sil-pna ir nebeįstengė numalšinti sukilimų ir besu-drausti kurstytojų.

Bedievystei, plėšimams, išvirkimui, žudy-mams ir t. t. buvo priešingas tikėjimas ir jo tar-nai — kunigai. Netrukus jiebuvo revoliucionierių

---

[1]) Weltgeschichte t. 18, l. 83.

apšaukti laisvės varžytojais, vergijos ir tamsybių palaikytojais, žmonių neprieteliais, delto mirtis jiems, kaip ir kitiems laimės kliudytojams!

Tomis ir kitomis aplinkybėmis bedieviai ir pasiryžo pasinaudoti, kad sunaikinus Francijoj tikėjimą, ir įvedus bedievystę. Išgriauti tikėjimą ir išplatinti bedievystę stengės ir revoliucionieriai žirondistai, ir revoliucionieriai jakobinai. Ir vieni, ir kiti jie buvo laisvamaniai arba bedieviai. H. Taine'as tvirtina, kad revoliucionieriams jakobinams nieks taip nerūpėjo, kaip sunaikinti katalikų tikėjimas. [1])

Tuo tikslu laisvamanių vadas Mirabeau (skaityk Mirabo) įneša sumanymą į „Steigiamajį Susirinkimą," sakydamas: jei norime, kad viešpatautų pilna laisvė, mes turime Francijoj sunaikinti katalikų tikėjimą. Tą sumanymą susirinkimas priėmė, ir nutarė visupirma įstatymais išardyti katalikų Bažnyčios sutvarkymą. [2])

2 lapkričio 1789 m. atėmė revoliucionieriai Bažnyčios turtą. Atėmimas Bažnyčios turto yra atėmimas katalikų žmonių turto. Bažnyčią juk reikia išlaikyti. Tatai atėmus Bažnyčios turtą, turi padengti katalikai žmonės visas tas išlaikymo išlaidas, kurias seniau padengdavo bažnyčios turtai.

Nuo 11 iki 13 vasario 1790 m. netikėliai panaikino vienuolijas ir kongregacijas.

12 liepos 1790 metais bedieviai revoliucionieriai išleido įstatymus, kurie įsako, kad kunigus

---

[1]) t. III, 89.
[2]) *Jobes*, La France sous Louis XVI; *Sieyės,* Qu'est ce qu'est le tiers-état?

skirtų ne vyskupas, bet vietiniai žmonės, o vyskupus kad skirtų ne popiežius, bet vietiniai dapartamentų gyventojai, pagaliaus ir protestonai, ir žydai ir bedieviai.

Kai kuriuose miestuose, kaip šitai Nimes, Montauban'e, Strasburge, Metze protestonų, žydų ir bedievių buvo dauguma, ir jie, sulyg to bedievių įsakymo, turėjo rinkti ir paskirti katalikams kunigus ir vyskupus.

Tie patys įstatymai skelbė, kad civilė valdžia nustato vyskupijų ribas, sumažina jų skaičių, užgina naujai paskirtam vyskupui besikreipti į popiežių patvirtinimo ir vyriausiai sprendžia visuose bažnytinės disciplinos klausimuose. Tokiu būdu civilė bedievių valdžia Francijoj užėmė popiežiaus vietą. Tie įstatymai vadinas „civilė klero konstitucija". Kiekvienas kunigas ir kiekvienas vyskupas turėjo prisiekti, kad laikysis tos konstitucijos.

Tiems bedievių įstatymams dvasiškija smarkiai pasipriešino ir juos su panieka atmetė, kaipo pasibjaurėtiną bedievių kėsinimos ant katalikų sąžinės laisvės.

27 lapkričio, 1790 m. bedievių valdžia nutarė, jei iki 4 sausio, 1791 m. vyskupai ir kunigai neprisieks ir nepasižadės laikyties tos konstitucijos, jie nustoja savo vietos. 4 sausio atėjus, bedievių reikalaujamąją priesieką atmetė 127 vyskupai ir apie 50 tūkstančių kunigų. Tesutiko prisiekti tik išgamos.[1])

Neprisiekusiuosius vyskupus ir kunigus netikėliai prašalino iš jų vietų, o į prašalintųjų vys-

[1]) *Guillon,* Les Martyrs de la foi I, 121 ir sek.

kupų ir kunigų vietą pastatė savo šalininkus zakrastijonus, batsiuvius ir t t.[1])

Žodžiu sakant, niekados valdžia taip begėdiškai nebuvo kišusis į tikėjimo ir sąžinės dalykus, kaip per revoliuciją.[2])

Tiesa prieš revoliuciją ponai-didikai Francijoj buvo ir bažnyčią pavergę. Kanauninkais, pralotais, vyskupais, vienuolių aukštesniaisiais vyresniaisiais tegalėjo būt beveik išimtinai tik iš ponų. Iš ponų būdami, jie su ponais didikais ir bičiuliavos, o paprastų žmonėlių reikalais mažai tesirūpino. Šaip jau žmonėmis tesirūpino tik kunigai, kurie buvo kilę iš praščiokėlių ir gyveno tokiame pat skurde, kaip ir jų parapijonai.

Tas ponų privilegijas beabejo reikėjo panaikinti. Bet bedievių revoliucionierių valdžia, užuot panaikinus ponų privilegijas ir jų viešpatavimą bažnyčioje, išgriovė katalikų bažnyčios hierarchiją ir padarė ją nebe katalikišką, bet presbyterionišką.[3])

Veikti prieš katalikų vyskupus ir kunigus bedieviams buvo geros visos priemonės. Jie siundė sufanatizuotas netikėlių minias, rengė žvėriškus žudymus. Bedievių laikraščiai smerkė kunigus, kaipo žmonijos neprietelius ir šių laikų baisybes. Tūkstančiai šmeižtų ir išjuokimų pilta ant jų galvos. Revoliucionierių valdžia kunigus skaitė esant nepataisomais kaltininkais, o jų visa kaltė buvo tik ta, kad jie buvo katalikų kunigai, kad jie

---

[1]) *Hergenroether*, t. IV, 284.
[2]) *H. Taine*, t. III, l. 599, 600.
[3]) *H. Taine*, I, 234, 235.

tvirtai laikės savo tikėjimo, kad jie stengės apginti sau pavestąsias aveles nuo vilkų apsisiautusių avies kailiu. Taip suprato laisvę ir lygybę bedieviai, kurie gyrės esą jos vykdintojai.

Savo bedieviškais, tikėjimą graunančiais raštais, netikėliai ilgus metus monijo minias, kad jos nepamatytų tiesos. Tas pragaištingas darbas jiems pilnai pavyko. Jie atitraukė nuo tikėjimo ir doros, atvedė prie bedievystės ir susiundė šimtus tūkstančių žmonių.

Tie žmonės, kurie pirmiau kunigus mylėjo ir gerbė, per revoliuciją žiūrėjo į juos šmeižiančiųjų raštpalaikių akimis. Ir taip ilgainiui išsvajotoji, apjuodintoji kunigo figūra uždengė gyvąjį kunigą. Prisiskaitęs bedieviskų šlamstų, žmogus nebematė tikrojo kunigo, nebematė jo malonaus veido, jo gailestingos širdies, jis bematė tik išsvajotąjį savo neprietelių.

Pasitaiko, kad suvargęs, nuskurdęs žmogus ima gerti degtinę ir geria ją kaskart vis labiau. Po kelerių metų jo nervai iširsta, jis savęs nebesuvaldo. Juo ilgiau — tuo blogiau. Galop jam pradeda visur rodytis bjaurios šmėklos, su kurioms jis ima kovoti.

Tas pats buvo ir su anais žmonėmis, prisigėrusiais bedievystės raugo iš bedieviškųjų raštų. Ir jie visur matė baisūnų kunigų šmėklas, su kuriomis ir ėmė kovoti. Palankūs ar neutraliai žmonės, prisiskaitę bedieviškų raštų, virto sužvėrėjusiais kraugeriais, ištroškusiais kraujo tų tariamųjų nevydonų kunigų ir vyskupų.

Ir geriausius kunigų darbus bedievyste persisunkę žmonės aiškino blogomis jų intencijomis.

Delto jie laikė kunigą smerktinu ir už tai. Žodžiu sakant, kunigui ar vyskupui pasaulyje vietos nebebuvo. Tatai ir nekalčiausis kunigas buvo žudomas, kišamas į kalėjimą, arba galabijamas.

Aisn'e bedieviai kunigus paskelbė tvarkos ardytojais ir, grasindami smarkiomis bausmėmis, užgynė jiems beteikti žmonėms sakramentų.

Miesto Cahors netikėlių valdžia uždarė bažnyčias ir įsakė neprisiekusiems kunigams išsinėšinti iš miesto per 24 valandas. Departamente Lot netikėlių vadai paskelbė kunigus žvėrimis, padegėjais, vidurinio karo kėlėjais. Strasburge kunigus sukišta į kalėjimus. St. Léon'o vyskupas buvo priverstas bėgti lauk. Auch antvyskupis įkištas į kalėjimą. Paryžiuje šv. Eustacho bažnyčioje netikėliai, staugdami, kaip vilkai, sutiko kleboną, atstatė į jo kaktą pištolėtą, rovė jo plaukus nuo galvos[1]. Dijone prie visų vienuolynų bedieviai prikalė rykštes.

1791 m. Lyono mieste velykų rytą moterys ėjo iš bažnyčios. Jas užpuola bedievių gauja, išrėdo jas nuogai, plaka jas rykštėmis ir jas paliekta nuogas priplaktas, vos gyvas begulinčias gatvėje[2].

Nuo balandžio mėnesio 1791 metų paplito po Francijos miestus pasikėsinimai ant katalikų gyvybės ir ant jų skaistybės. O miestuose Montpellier, Arles, Uzės, Alais, Nimes, Carpentras ir t. t. susitvėrė bedievių ištvirkėlių draugi-

---

1) *H. Taine* t. I, 241.
2) *Taine* t. I, 442.

jos begėdiškai žudyti tuos, kurie eina į bažnyčią[1]).

Ant katalikų, ypač ant kunigų bedieviai užmeta bėdą už visokias riaušes, prie kurių kunigai ne buvo prisidėję, užleidžia ant jų gaujas plėšikų ir galvažudžių, kol tie jiems galo nepadaro[2]).

Gerieji katalikai nėjo į pamaldas tų niekšų, kuriuos pastatė bedieviai į išvytųjų kunigų ir vyskupų vietą. Prie jų teėjo tik atšalėliai ir bedieviai, kuriems rūpėjo ne pamaldos, bet pastatyti sulyg savo noro.

Katalikai ieškojo savo persekiojamųjų kunigų. Šie slapstės po namus, po miškus ar kalnus, laikė susirinkusiems katalikams pamaldas ir dalino jiems šv. Sakramentus[3]).

Tie persekiojimai sumažino katalikų patriotizmą, nes tėvynė jiems virto pamočia. Persekiojamieji kunigai katalikų akyse virto kankiniais už tikėjimą. Delto jie jungias su savo pasekėjais, katalikais, o iš kitos pusės — su savo vyskupais ir popiežium į vieną gerai disciplinuotą armiją, pasirengusią stoti į kovą už pamintąją po kojų teisybę. Juk visuomet taip yra, juo labiau

---

1) *H. Taine* t. I, l. 442, 443.

2) *H. Taine,* t. I, 241, 242

3) *Boisard,* Histoire du serment à Paris 1791; *Fleury,* Le Clergé de département de l' Aisne I, 314 ir sek.; L' *abbé d' Hesmivy d' Auribeau,* Mémoires pour servir à l'histoire de la Persécution française, t. I, II; *Barruel,* Histoire du Clergé de France pedant la révolution; *Barruel,* Mémoires pour servir à l' Histoire du Jacobinisme; Theiner, Documents inédits relatifs aux affaires religieuses de la France 1790-1800.

dūksta persekiojimai, tuo labiau susispaudžia kovotojų eilės, tuo didesnė laimėjimo viltis.

Juo labiau įsigalėjo jakobinai, to bjauresni kilo persekiojimai tikėjimo.

Vidujinių dalykų ministeris Cahier de Gerville'is 17 vasario 1792 m. pats viešai pranešė, kad vietinė valdžia išleidžia naujus tikėjimą persekiojančius įstatymus.

Vaikai atimami nuo tėvų ir auklėjami bedieviais. Kasama lauk numirėliai, kuriuos palaidojo katalikų kunigai[1]). 28 balandžio 1792 m. panaikinta bažnytinės draugijos, brolijos ir korporacijos.

Kad nieks nebeprimintų apie Kristų, tikėjimą ir jo šventuosius, bedieviška Francijos revoliucionierių valdžia įvedė metus skaityti ne nuo Kristaus užgimimo, bet nuo sušaukimo konvento arba nuo paskelbimo Francijoj respublikos, t. y. nuo 21 rugsėjo 1792 m.

Metus jie padalino į savotiškus mėnesius po 30 dienų. Kadangi taip metus padalinus išėjo 12 mėnesių ir dar liko 5 dienos, tas likusias 5 dienas jie praminė penkiomis sankiulotidomis. Mėnesius jie padalino į savotiškas savaites, turinčias po 10 dienų. Tos savaitės vadinosi dekadomis. Į krikščioniškųjų švenčių vietą bedieviai įvedė civiles šventes. Taip tatai aukščiausia Francijos bedievių revoliucionierių valdžia, konventas, oficialiai atsisakė nuo krikščionystės ir, anot prof. Weiss'o betariant, išbraukė Franciją iš krikščioniškųjų tautą skaičiaus.

---

[1]) *Hergenroether* t. III, 679.

26 geg. 1792 m. bedieviai išleido įsakymą ištremti iš Francijos visus katalikų kunigus, kurie atsisako prisiekti ir laikytis Bažnyčią ir tikėjimą griaunančiųjų įstatymų, t. y. civiliškosios klėro konstitucijos. Taip pasmerktieji kunigai per 24 valandas turėjo apleisti savo vietą, per tris dienas — departamentą, o per trisdešimt dienų — Franciją. Jei kurs drįstų pasilikti, ar sugrižti, tam paskirta 10 metų kalėjimas [1]).

26 rugsėjo 1792 m. išnaujo smarkiai įsakyta išvyti iš Francijos visi katalikų kunigai. Tuomi bedieviškoji revoliucionierių valdžia nepasitenkina. Ji paskyrė mirties bausmę kiekvienam kunigui, kurs bedalytų žmonėms sakramentus, mirties bausmę kiekvienam žmogui, kurs nuo katalikų kunigo sakramentus bepriimtų, mirties bausmę kiekvienam, kurs paslėptų katalikų kunigą [2]). Tokiu būdu bedievių valdžia paskyrė mirties bausmę visiems Francijos katalikams.

Bėda ir tiems, kurie neeina prie bedievių pastatytojo kunigužio. Tokie apšaukiami maištininkais, jie neturi piliečių teisių, jų turtą valdžia apkrauna ypatingais mokesčiais, tūkstančius tokių žmonių kiša į kalėjimus ir paskiau juos nugiliotinuoja [3]).

---

[1]) *Hergenroether,* t. IV, 288.

[2]) Dekretai 26, 27 geg. 26 rug. 1792 m., 18 kovo. 21 bal, 20 spal., 1793 m; 11 bal., 11 geg. 1794 m. *Taine* t. III, 85, 381, 601, Moniteur XIX, 697.

[3]) *L. Sciout,* Histoire de la Constitution civile de Clergé t. III, IV; *Jules Sauzay*, Histoire de la persécution révolutionnaire dans le Duobs, t. III, IV, V, VI; *H. Taine* t. III, 86.

Tačiau atsirado daug tokių didvyrių kunigų, kurie nežiūrėdami nei į mirties bausmę, pasiliko Francijoj, kad nors žudomiesiems ir mirštantiems suteikti bent paskutinius sakramentus.

Tokie kunigai, išsislapstę po miškus, po olas, po katalikų namus, nuošaliai esančius, naktimis laikė pamaldas, dalijo sakramentus ten susirinkusiems, ir žudomiesiems, prie kurių stengės prieiti persirėdę.[1])

Tiesa, už tą savo veikimą ir prisirišimą prie tikėjimo, daug žmonių bei kunigų savo galvą padėjo.

Žudyta šimtais ir pagaliaus tūkstančiais.

Įsiskaitęs į bedievių teismo dekretus pamatysi, kad mirtimi bedieviai labai dažnai baudė žmones už tikėjimą arba už tai, kad jie yra šalininkai katalikiškų kunigų.[2])

Sugauta ir nužudyta 60 moterų už tai, kad jos ėjo klausyti mišių, kurias laikė katalikų kunigas, o neėjo prie netikėlių pastatytojo.[3])

Bedieviai nuteisė mirtin moteriškę už tai, kad ji turėjo maldakningę ir pardavinėjo Kristaus ir Marijos paveikslėlius.[4]) Pagaliaus pati malda skaitės piktadaryste.[5])

Išgaudė bedieviai ir tuos didvyrius kunigus, kurie del artimo meilės drįso pasilikti Francijoj.

---

[1]) D. *von Noailles* Marquise von Montaigu. Ein Lebensbild; *Wallon,* t. V, 72; *Weiss,* t. 18, l. 418, 419.

[2]) *Weiss,* Weltgeschichte, t. 17, l. 612.

[3]) *H. Taine,* Les Origines, la Révolution, t. III, l. 388, 389.

[4]) *Wallon,* IV, 208

[5]) *Weiss,* Weltgeschichte, t 17, l. 612.

Jie liko išžudyti. Vieni buvo žudomi kazamatuose saloje Ré ir Oleron, kiti Rocheforto, ar Sinnamary balose, kur po kelių mėnesių trys ketvirtosios jų dalys jau gulėjo kapuose, kiti išvežti į Guayaną, kad juos išžudytų drugys.[1])

Aix'o uoste keturi šimtai kunigų uždaryti į laivą, mušami, marinami badu, ėdami kirmių.[2])

Sirrians'e bedieviai revoliucionieriai nukirto klebonui ausis ir kaipo revoliucionierišką kokardą jas prisegė prie jo kaktos. Paskiaus jie kleboną papjovė, išskrodė jį, išplėšė iš jo krutinės širdį, o ant jo lavono šoko.[3])

Konvento įgaliotinis bedievis Carrier'as 16 lapkričio 1793 m. nuskandino devynias dešimtis kunigų, kurie nuo 1792 m. kalėjo uždaryti už savo tikėjimą.

Tacitus pasakojo, jog kraugerys ciesorius Neronas galvojo ir negalėjo isgalvoti, kaip nužudyti savo motiną, nesukėlus trukšmo. Anicetus jam patarė padirbinti tokį laivą, kurs atsidarytu viduryje juros, kuri prarys kartu ir laivą ir jame esančią ciesoriaus motiną.

Ir Carrier'as įsakė padaryt tokį pat laivą su durimis apačioje. Į tą laivą jis susodino 90 kunigų ir juos paleido ant plačios ir sriaunos upės Loire. Vienas to laivo tarnas viduryje upės atidarė apatiniasias laivo duris, ir laivas tuoj pradėjo skęsti. Pasigirdo šauksmai ir maldavimai

---

[1]) *H. Taine,* t. III, 597, 602.

[2]) *Taine,* t III, 387.

[3]) *H. Taine,* t. II, 171; Mercure de France 4 birž. 1791 m; Archives nationales F 7, 3197.

skandinamųjų. Bet tas buvo neilgai, nes sriauni upė greitai prarijo sau įmestasias aukas.[1])

10 gruodžio 1793 m. Carrier'as liepė nuskandinti 48 kunigus, sakydamas: „Tuos bestijas reikia įmesti į upę".[2])

Bedievių žudomieji Francijos kunigai buvo dori, pasišventę tarnavo Dievui ir artimui. Anų laikų Francijos dvasiškijai atiduoda garbę ir pats Taine'as sakydamas:

„Dvasiškija žemoji ir vidutinioji buvo gera ir tinkamai pildė savo uždavinį. Daugelis jų buvo pabaigę aukštuosius mokslus Sorbonoje, jie buvo tėvinainiai su didžiu pasišventimu.

Tą savo nuomonę paremdamas, Taine'as priveda žodžius mokslininko de Tocqueville'o, kuris šit kaip apie anų laikų dvasiškiją liudija, sakydamas: „Aš nežinau, ar kada pasaulyje yra buvusi žymesnė dvasiškija, labiau apšviesta, labiau tautiška, mažiau užsidariusi privatinėse dorybėse, geriau apdovanota dorybėmis visuomeniškomis ir labiau tinkanti, kaip Francijos katalikų dvasiškija tuomet, kada ją užklupo revoliucija.[3])

Toliau Taine'as priduria, sakydamas: „Būnant žmogui mokytam, gyventi už 600 ar pagaliaus už 300 frankų per metus, gyventi tarp nemokytų, atsiskyrus, be šeimynos, beveik ubagy-

---

[1]) *Buchez et Roux*, XXXV, 156; *Wallon*, Histoire du Tribunal révolutionaire de Paris, V, 340, 331; *A. Lallié*, Les Noyades de Nantes 13—90.

[2]) *Weiss*, Weltgeschichte, t. 17, l. 601.

[3]) *De Tocqueville*, L'Ancien Régime et la Révolution l. 169.

stėje, tarp vargšų ir praščiokėlių, ištikro reikėjo būti kunigu". Skelbėjas dogmatų, mokytojas doros ir pasigailėjimo, vykintojas dvasiškojo gyvenimo, kunigas skelbė apie pasaulę mokslą ir suraminantį ir sulaikantį nuo blogo.

Žudomi per revoliuciją kunigai leido save ištremti, nuplėšti, į kalėjimus kišti, kankinti, kaip pirmųjų amžių krikščionys ir kaip pirmųjų amžių krikščionys, savo nenugalimu malonumu ir būdo saldumu, jie ėjo nugalėti įsiutusių savo budelių, pertaisyti nuomones ir pagaliaus aštuonioliktąjį amžių pergyvenusius žmones priversti pripažinti, kad jie (kunigai) buvo žmonės su nuopelnais, žmonės tikėjimo ir geros širdies.[1])

Revoliucionieriai atimdavo nuo tėvų vaikus ir juos auklėjo bedieviais. Vaikai, sako vyriausis bedievių jakobinų vadas Robespierre'as, visupirmu priguli respublikai (valstijai) ir tik paskui tėvams. Tai pat skelbia ir kitas jakobinų dievaitis, kraugerys Danton'as.[2]) Kiekvienas vaikas turėjo eiti į bedievių ceremonijas, gerai išmokti revoliucionierišką katekizmą.

Bedieviai revoliucionieriai stengės panaikinti krikščionystę, o į jos vietą įvesti „svietišką" tikėjimą ir jį užmesti visos Francijos gyventojams [3]) Delto jie paskelbė karą krikščioniškoms šventėms, užgynė pasninkus, uždraudė krikščioniškas laidotuves.

Hubert'as pranešė Paryžiaus miesto valdžiai, kad Bonne-Nouvelle dalyje revoliucionieriai nu-

---

[1]) *H. Taine*, t. III, 414, 415, 416.
[2]) Moniteur XVIII, 654; *Buchez et Roux*, XXXII, 373.
[3]) *H. Taine*, t. III, 599.

griovė varpinę. Jis įnešė sumanymą nugriauti visų Paryžiaus bažnyčių bokštus, nes prasikišti pro kitus namus, esanti aristokratiška žymė. Jo įnešimas buvo priimtas ir liko nugriauta daug bažnyčių bokštų.[1])

Chaumet'as įnešė sumanymą sunaikinti Paryžiaus katedroj šventųjų stovylas.[2]) Daug šventųjų stovylų sunaikinta ir kitose bažnyčiose, bet ypatingai Reimso ir Strasburgo katedrose.[3])

Francūzai vadina vokiečius barbarais už tai, kad jie šaudė į gražiausią Reims'o katedrą. Taip, jie barbarai už tai, jei taip darė, galėdami to išvengti. Bet kokiais barbarais bepavadinti pačius francūzus bedievius revoliucionierius, kurie, būdami saviškiai, be jokio reikalo, vien tik savo bedieviškojo fanatizmo pakurstyti, sunaikino tos pačios katedros šventųjų stovylas.

Strasburge vienas bedievis revoliucionierius jakobinų klūbe įnešė sumanymą griauti Strasburgo katedrą, kuri skaitos gotiškojo styliaus gražumo stebuklu. Tą katedrą nuo išgriovimo beišgelbėjo vienas vyras. Sugėdindamas bedievius, jis įnešė šitokį sumanymą:

Iš išgriautosios katedros akmenų reikia pastatyti bepročių namus ir į juos visupirmu uždaryti tą, kurs įnešė sumanymą išgriauti katedrą.[4])

Konvento pasiuntinys Dumont'as 4 gruodžio 1793 m. praneša iš departamentų Somme, Pas-

---

1) *Weiss*, t. 18, l. 107.
2) *Buchez et Roux*, XXX, 201.
3) *Weiss*, t. 18, l. 107.
4) *Weiss*, t. 18, l. 107.

de Calais, Oise: „Visur uždaroma bažnyčios, deginama suolai, klausyklos (spaviednyčios), daroma patronai iš mišiolų.[1])

Bažnyčių varpus bedieviai sudaužę liejo iš jų ginklus, subjaurojo pašvęstuosius kielikus, išplėšė monstrancijas, išniekino relikvijas ir Šv. Sakramentą, sunaikino sventųjų stovylas, altorius, iš arnotų jie siuvo sau kelnes, iš albų — marškinius.[2]) Asilus aprėdę bažnytiniais rūbais prie jų uodegos pririšę kryžių ir šventraštį, vadžiojo po miestą.[3])

Saint-Denis'o mieste bedieviai revoliucionierai plėšė bažnyčias, lindo net į grabus nuplėšė ir išbjaurojo numirėlius, o prisiplėšę visokių brangenybių grįžo į Paryžių.

Degtinę jie gėrė iš išvogtųjų kielikų, ėdė žuvis, pasidėję ant patenų. Užsisėdę ant asilų, aprėdytų bažnytiniais rūbais, bedieviai laikė rankose išplėštas monstrancijas, kupkas su Švenčiausiu Sakramentu. Prie karčemų sustoję jie pildavo į kupkas degtinę ar kitus svaigalus ir iš jų gerdavo.

Už jų ėjo mulai, apkrauti išplėštais kryžiais, žibintuvais, smilkyklomis, krapylomis ir kitokiais bažnytiniais dalykais.[4])

Kas nebetiki į Dievą, tas ima garbinti savo sutvertus dievaičius. Bedieviai revoliucionieriai į

---

[1]) *Buchez et Roux,* XXX, 313.

[2]) *H. Taine,* t. III, 88, 89, 228, 396; *Hergenroether,* IV, 293; *Thomas Carlyle,* The French Revolution, t. III, 266.

[3]) *Hergenroether,* IV, 293.

[4]) *Thomas Carlyle,* The French Revolution III, 226.

Dievo vietą ėmė garbinti mergas ypač paleistuves, kurias jie laikė proto bei laisvės dievaitėmis.

Paryžiuje paleistuvių mergų garbinimas įvyko 10 lapkričio 1793 metais. Thuriot'as patarė konventui (Francijos revoliucionierių parlamentui), kad šis eitu ir pagiedotu himną proto ir laisvės dievaitei.

Su didžiausia iškilme sankiuliotai (bekelniai) įnešė paleistuvę į konventą ir ją pastatė pas prezidentą. Tos naujosios dievaitės vyriausiuoju kunigu buvo bedievis Chaumette'as. Jis nudengė įneštosios paleistuvės uždangalą, ir ši pasirodė pusnuogė.

Konvento prezidentas subučiavo tą savo dievaitę, Chaumette'as paprašė konvento, kad šitai paleistuvei pagarbinti atiduotų Paryžiaus katalikų katedrą, Švenčiausios Panelės Marijos bažnyčią, vadinamą Nōtre-Dame. Konventas sutiko ir Panelės Švenčiausios bažnyčia buvo paversta į naujosios bedievių dievaitės šventyklą, t. y. atiduota paleistuvės garbinimui.

Ketvirtoje valandoje po pietų išsitiesė nuo konvento milžiniška procesija. Joje dalyvavo visas konventas. Fotely pasodinę, aukštai iškėlę, sankiuliotai nešė paleistuvę. Įnešę į PanelėsŠvenčiausios bažnyčią, pasodino ją ant didžiojo altoriaus, o „po jos kojų padėjo kryžių“[1]) ir atsiklaupę, smilkydami smilkalais, giedodami giesmes, ėmė ją garbinti, kaip senovėje pagonys paleistuvystės dievaitę.

---

[1]) *Hergenroether,* t. IV, 294.

Konvento sąnarys Leonard'as Bourdo'nas atsiklaupęs prieš sėdinčią ant altoriaus pusnuogę mergą paleistuvę, konvento vardu pagiedojo jai himną. Tas himnas prasideda šitais žodžiais:

„Ant Marijos altorių
Mes sodiname Laisvę....“[1])

Vienas konvento sąnarys Mercier'as pats aprašo, kaip įvykę tokie paleistuvių mergų garbinimai kitose Paryžiaus bažnyčiose. Didžiojo altoriaus tabernakulis (vieta, kur Švenčiausis Sakramentas), paprastai buvo dievaitės trono papėdžiu. Per tas paleistuvystės ceremonijas bažnyčiose buvo tokios orgijos, kad rodės, jog esi tarp Bachantų Trakijos kalne.

Bažnyčios viduryje bedieviai šoko pusnuogi ir beveik visai nuogi, o šalinėse bažnyčių koplyčiose, nuolatiniai, bėgediškiausi paleistuvių klyksmai ir neaprašomos paleistuvystės, rodė, kad tas bažnyčias bedieviai pavertė į paleistuvavimo namus.

Taip buvo Paryžiuje bažnyčiose Panelės Švenčiausios, šv. Eustacho ir šv. Germano. O tomis dievaitėmis, kurias Paryžiuj bedieviai garbino, buvo paleistuvės Maillard'žiutė ir Candeilla.[2])

Į Dievo vietą bedieviai mergas garbino ir kituose Francijos miestuose. Per tas ceremonijas bažnyčioje bedieviai paprastai sukurdavo ugnį, degindavo maldaknyges, šventųjų paveikslus,

---

[1]) „Sur les autels de Marie
Nous plaçons la Liberté....“
Moniteur XVIII, 404.

[2]) *Mercier*, Le nouveau Paris IV, 118; *H. Taine*, t. III, 229.

klausyklas (spaviednyčias) ir kitokius dalykus, kuriuos vartoja katalikų religija[1]).

Ne vien paleistuves, bet ir kraugerius bedieviai revoliucionieriai, į Dievo vietą garbino. Taip jie garbino nužudytąjį kraugerį Marat'ą[2]).

Visupirmu įnešta sumanymas, kad Marato stovylą pastatyti revoliucionierių vyriausiosios valdžios salėje. Sumanymas buvo priimtas, stovyla pastatyta. Per revoliucionierių uolumą tų Marato stovylų Paryžiuje pristatyta tiek, kiek jis galvų nukirsti norėjo[3]).

Paryžiuje pranciškonų bažnyčioje bedieviai įrengė ypatingą koplyčia. Toje koplyčioje jie pastatė gražiausią urną, į kurią įdėjo kraugerio Marato širdį, ir Maratą ėmė garbinti kaip Dievą.

Kuomet yra iškilmingai išstatytas Švenčiausis Sakramentas, dega bažnyčioje daug žvakių. Kaip katalikų bažnyčiose prieš Švenčiausį Sakramentą, taip bedievių koplyčioje nuolat degė žvakės prieš Marato širdį.

Bedievių minios tapo pamaldžiais piligrimais. Iš tolimų kraštų ėjo jų būriais garbinti savo dievaičio Marato. Atsiklaupę skaitė litanijas Marato garbei surašytas, meldės prie Marato žaizdos, prie jo širdies. Buvo išleistos ištisos maldakningės su maldomis į Maratą. Kraugerį Maratą bedieviai revoliucionieriai lygino su Jėzum. Maratą jie statė augščiau už Jėzų; jie sakė, kad Jėzus tebuvęs tik pranašas, o Maratas esąs Dievas. Marato

---

[1]) *Weiss,* t. 18, l. 102; *Capefique,* Les Déesses de la Liberté, 63.

[2]) Moniteur XVII, 125.

[3]) *Mercier,* Le nouveau Paris IV, 124.

garbinimas buvo įvestas ir kituose Francijos miestuose. Buvo dar ir kitų kraugerių, kuriuos bedieviai garbino kaip Dievą [1]).

Tarp valstijos ir jos pavaldinių yra tartum koks kontraktas padarytas, jei ne raštu, tai bent pačioje dalykų esmėje. Valstija yra žmonėms, o ne žmonės valstijai. Jos tikslas yra apginti savo pavaldinius nuo priešų ir suteikti jiems sąlygų bei priemonių savo gabumams išrutuloti, bei laimingesniam gyvenimui pasiekti. O pavaldiniai iš savo pusės pasižada valstiją remti ir jai pasišvęsti.

Jei valstija išleidžia tokius įstatymus, kurie varžo pavaldinių tikėjimą ir jų sąžinę, ji nebepildo savo uždavinio. Užuot padėti pavaldinių pajėgoms išsiplėtoti, ji slėgia jas ir slopina. Toki valstija nustojo savo buvimo racijos ir nebeturi teisės begyvuoti. O jei ji gyvuoja, ji dvilinkai skriaudžia savo pavaldinius: ji juos slėgia bei slopina, ir slėgia už jų pačių pinigus, vargą bei pasišventimą.

IX. SKYRIUS.

Žvėriški persekiojimai nepaliko be atbalsio, Daugelyje vietų sukilo minios katalikų, kad nuo kraugerių bedievių apgynus ir savo tikėjimą, ir savo bažnyčias, ir savo kunigus. Tai buvo lygu Lietuvoje garsingieji Kražių didvyriai, kurie pa-

---

[1]) Visa tai plačiai aprašė ir dokumentais parėmė profesorius *Weiss*, Weltgeschichte, t. 17, l. 192—197. tom. 18, l. 71, 72 Be to žiurėk *H. Taine* t. III, 111; *Buchez et Roux,* XXVIII, 345.

dėjo gyvybę, begindami savo bažnyčią nuo sužvėrėjusių maskolių policistų bei kazokų.

Didžiausi katalikų sukilimai buvo Vendejoj ir Bretagnėje.

10 kovo 1793 m. Vendejoj sukilo minios persekiojamųjų katalikų. Žmonės apsiginklavo su dalgiais, kirviais, medžioklės šautuvais, į savo vadovus išrinko katalikus oficierius, kurie buvo priešingi revoliucijos baisybėms, ir stojo į mirtiną kovą su bedieviais revoliucionieriais.[1]) Vendejos sukilėlius katalikus vedė į kovą tokie didvyriai kaip Cathelinau, Lescure, Larochejaquelein, Bonchamp, Parthenay ir kiti.

Prieš sukilusius vendejiečius konventas pasiuntė 40 tūkstančių gerai apginkluotų kareivių. Vendejos katalikai tos bedievių atsiųstosios armijos nepabūgo, bet drąsiai stojo į kovą už savo sumindžiotąsias teises.

Atsiųstąjai bedievių armijai Vendejos sukilusieji katalikai pasirodė nenugalimais. Jie kovojo kaip levai, galutinai sumušė ir sunaikino bedievių atsiųstąją armiją.

Apsiginklavę tik su kirviais, dalgiais ar medžioklės šautuvais jie atėmė nuo sumuštosios armijos 80 armotų, daugybes parako ir kitokių karui reikalingų daiktų.[2])

Revoliucionierių valdžia nesitikėjo tokio vendejiečių smarkumo. Ji tuo skaitė save pažeminta,

---

[1]) *Weiss* t. 17, 102—118; *Mortimer — Ternaux* VI 261—266.

[2]) Memoires de Madame Larochejaquelein, persk. 8; *Wallon,* II, 475.

kad paprasti kaimiečiai sunaikino visą jos atsiųstąją armiją.

Įdūkę bedieviai pasiryžo iš Vendėjos tyrus padaryti. Rugpjūčio mėnesyje jie siunčia prieš sukilėlius milžinišką armiją 240 tūkstančių kareivių.

Vendėjos katalikai aiškiai matė, kad jiems kito nieko nebeliko, arba nugalėti, arba būti žvėriškai išžudytais, ir jie stojo į kovą milžinais. Kovojo nevien vyrai, bet ir mergaitės, persirėdžiusios kareiviais.

Viena iš jų Joanna Robin'iutė mušiuose pasižymėjo tokiu smarkumu, kad bedieviai nusigandę, ėmė kalbėti, jog atsirado antra Joanna Arkietė[1]).

Vendėjoj sukilusiųjų katalikų bei jų vadų pasišventimui rodos nei galo nebuvo. Su jais tegali susilyginti nebent garsingasis Leonidas su savo kareiviais, ar Tyroliaus kaimiečiai su savo vadu Andrium Hofer'iu.

Ta milžiniška armija kelis kartus stojo į mūšį prieš Vendejos sukilėlius katalikus. Kruviniausiuose mūšiuose ir ta armija buvo vendejiečių sumušta. Per penkis pirmuosius sukilimo mėnesius vendejiečiai atėmė iš sumuštųjų armijų 300 armotų ir 500 parako vežimų[2]).

Tose vietose, kur bedieviai įsigriovę į Vendėją, viešai gatvėse jie gėdino moteris ir mergai-

[1]) Memoires de Madame Larochejaquelein 200—205.
[2]) *Weiss*, t. 17, l. 594.

tes ir jas išbjauroję arba sušaudydavo arba subadydavo[1]).

Viena motina, matydama, kaip sužvėrėję revoliucionieriai su pageidimu žiūri į jos gražią dukterį, duoda kareiviui pinigų, prašydama pirmiau nušauti jos dukterį, o paskiau ją pačią[2]). Bedievių revoliucionierių vadas generolas Commere'as, kokį vaiką pirmiau sutikdavo, paimdavo jį už kojos ir su kardu perskeldavo jį pusiau. Taip darydavo kas dien jis ir jo kareiviai[3]).

Kitas bedievis generolas Amey'is įkaitindavo pečius, kur duoną kepė, ir, į tuos pečius sukišęs, kepė gyvus vaikus ir moteris[4]).

Kaikurie kiti bedieviai revoliucionieriai nešiojo mažus vaikus, pamovę ant durtuvų, ant tų pačių durtuvų, su kuriais motinai krutinę buvo perdurę[5]).

Angers'o kalėjimai taip buvo prikriušti, kad naujiesiems kaliniams nebebuvo ten jokios vietos. Tatai konvento pasiuntinys kraugerys Francastel'is ėmė uždarinėti į bažnyčias sugautuosius Vendėjos gyventojus, kuriems bedieviai iškilmingai bovo prižadėję laisvę. Uždarytuosius bažnyčioje marinta badu. Galop kraugeriai paėmė 1200 vyrų, be jokio teismo pastatė juos ant didžio griovio kranto ir visus sušaudė[6]).

Vaikus išsiuntė į Nantą, kur juos išskandino,

---

1) *Weiss,* t. 17, l. 591.
2) *Weiss,* t. 17, l. 612.
3) *Weiss,* Weltgeschichte, t. 17, l. 591.
4) *Weiss,* t. 17, 591.
5) *Weiss,* t. 17, l. 591.
6) *Veuillot,* Les Guerres de la Vendée et de la Bretagne, II-ed. 268—270.

o moterys vienas iššaudyta, kitas nugiliotinuota[1]).

Žudyta tūkstančiais. Angere ir jo apielinkėse nužudyta apie 5 tukstančius vendejiečių. Delto Gruget'as vadina tą vietą „Kankinių laukais“. Pagaliaus ligonis versta į duobę; ten revoliucionieriai juos sušaudydavo ir apmesdavo žemėmis[2]). Kaikuriuos žmones revoliucionieriai gyvus palaidojo[3]).

Vendejos sukilimo didieji vadai padėjo savo galvas karo laukuose. Po ilgų, kruvinų mūšių ir garbingų nugalėjimų tiesos gynėjai ėmė silpnėti, bet negalima to pasakyti, kad jie būt likę nugalėti.

Neįstengdama vendejiečių galybės sulaužyti, bedievių valdžia kvietė juos susitaikinti. Vendejiečiai bedieviams atsakė, mes nenorime karo, mes norime tikėjimo laisvės[4]). Sukilimas pasibaigė gegužės mėnesyje 1795 m.

Kaip kitose Francijos dalyse, taip pat ir Bretagnėj bedieviai žudė katalikus be jokio pasigailėjimo. Tų kančių nebeišturėdami, lapkričio mėnesyje 1793 sukilo ir jie prieš savo budelius bedievius.

Sukilimas augo. Į kovą stojo ne vien vyrai, bet ir moterys, kad apgintų savo tikėjimą[5]). Tas sukilimas delei stokos tinkamų vadų nepasiekė tokios galybės, kaip Vendėjoj.

---

1) *Weiss,* t. 17, 612.
2) *Weiss,* t. 17, l. 612.
3) *Weiss,* t. 17, l. 612.
4) *Mortimer Ternaux,* Histoire de la Terreur VI, 260—268.
5) *Weiss,* t. 17, l. 632—634.

Bedievių revoliucionierių vadas Rossignol'is patarė valdžiai išdeginti to krašto sodžius, o žmones išžudyti[1]). Tą patarimą bedieviai revoliucionieriai šventai pildė: ugnyje ir kraujuose per metus su viršu skandino jie visą kraštą.

Nuo anų laikų kaimiečių tarpe užsiliko graudinga daina, kuri aiškiai nupiešia ir žudytojų bedievių žvėriškumą ir desperatišką žudomųjų katalikų stovį. Šitai maždaug kaip ta daina rauda:

„Klausykitės, šunįs loja, ateina francūzai. Greitai bėgkim į miškus, varykim ir gyvulius!

Argi mums visuomet kęsti nuo tųjų plėšikų? Jie slėgia laisvą kaimietį, išgėdino mūsų gražias mergaites, išžudė motinas, vaikus ir vyrus ligonis, išgriovė sodybas, išdegino javus ir šieną, iškirto sodnuose vaisingus medžius.

Jie išplėšė šventuosius bažnyčių indus, išbarstė relikvijas. Jie sunaikino gražias lankas, — ten dabar nebeišgirsi nei žmogaus balso.

Kad bent akįs mūsų laisvai ašaromis paplūstų! Kad besurastumėm mes pakeliui bent vieną kryžių, kur atsiklaupę melstumėm Dievo kantrybės ir spėkos! Bet Tavo, o Dieve, kryžiai visur išvartyti. Jų vietoje riogso giliotinos.

Kasdien mes matome Tavo kunigus žudomus. Jie miršta galvas nulenkę, kaip Tu Pats ant Kalvarijos kalno nukryžiuotas. Kurie išliko iš galvažudžių nagų, vieni laiko mišias naktimis tarp uolų, kiti badmariauja vandenyne, nes jie norėjo tarnauti Dievui ir žmonėms.

Kas neeina prie revoliucionierių pastatytojo

---

[1]) *Weiss,* t. 17, l. 634.

kunigužio, tam tikra mirtis, ar jis būt ponas, ar vargdienis kaimietis. Ir ponai ir kaimiečiai, žodžiu sakant, visi garbingi bretonai yra persekiojami, nes yra krikščionys.

Uždengk tavo veidą, palaiminta saulele, kad nematytumei tokių baisybių! Sudiev. Jėžaus, Marijos, Šventųjų stovylos sumuštos. Jūsų skeveldromis išgrįstos gatvės! Sudiev jūs krikštyklos, kur mes kitados dvasios gyvenimą įgijome. Geriau mirti, negu vergauti baisūnams! Sudiev jūs pašvęsti varpai, kurie mums skambėjote! Sudiev jūs jaunikaičiai, kuriuos suėmę į kariuomenę, nužudo ir dušią ir kūną! Sudiev mylimas sūnau, bepasimatysime tik Juozapato pakalnėje!

Ateik, mano sūnau, apkabink paskutinį kartą tavo matušėlę, kuri tave nešiojo. Sugrįžęs namon, manęs neberasi.

Neverk mano tetušėli, neverk mano brangi močiutė, aš liksiu namie, kad apginčiau jumis ir savo tėvynę. Aš nebijau kulkų, kurios negali sielos nužudyti. Jei mano kūnas bus nužudytas, siela nuskris į dangaus linksmybes.

Pirmyn tat Bretagnės sūnai! Tegyvuoja tikėjimas, tegyvuoja laisva mūsų tėvynė!“[1])

Po ilgų žudymų bedieviškoji valdžia, konventas, galutinai įsitikino, kad su žudymais sunku bus bretonus numalšinti. Tatai jie atsiuntė gudresnį generolą Hoche'ą. Šis, norėdamas gyventojus numalšinti, paskelbė tikėjimo laisvę, leido katalikų kunigams laikyti pamaldas. Tai nura-

---

[1]) Ištisai ta daina yra paduota kningoje *Veuillot'o,* Les Guerres de la Vendée et de la Bretagne, 353.

mino gyventojus, ir sukilimas pasibaigė 5 sausio 1795 m.

X. SKYRIUS.

Konventas pastatė savo įgaliotinius visuose Francijos apskričiuose, kad tie visur įvestų bedieviu jakobinų tvarką. Tie įgaliotiniai elgės kaip patys bjauriausi tirionys. Su jais tegalėjo lygintis nebent Kaligula ir kalifas Hakemas.[1]) Jie save skaitė dievaičiais, ir patys sau aukojo pavaldinių žmonių ir sąžinę, ir dorą, ir jų tikėjimą, ir jų turtus, ir jų gyvybę.[2])

Lyono kraugerys J. Chalier'is buvo tokiu siaubūnu, kad žmonės jį vadino Marat'u. Jo neapykanta tikėjimo buvo taip baisi, kad vargiai kuo besiskyrė nuo pasiutimo. Kartą jis nusinešė Kristaus paveikslą į jakobinų kliūbą ir ten viešai tą paveikslą sudraskė, sutrypė kojomis, norėdamas sunaikinti Ji Patį, kad tik tai būtų galima.[3])

Sukilo Lyono gyventojai, kad pasiliuosavus nuo to siaubūno. 16 liepos 1793 m. Chalier'as už savo kraugerystes buvo sukilėlių suimtas ir nugiliotinuotas su ta pačia giliotina, kurią buvo pagaminęs kitiems.

Netrukus Lyono miestą bedieviai jakobinai paėmė į savo rankas. Ten pat aikštėje Terreaux jie pastatė altorių, ant jo padėjo nužudytojo kraugerio Chalier'o stovylą. Bedievių vadai: Fouché, Laporte, Collot d' Herbois pakėlė tą budelį

---

1) *Taine,* t. III, 282.
2) *H. Taine,* t, III, 159--378.
3) *Weiss,* t. 18, l. 11.

į savo dievaičius, atsiklaupę prie jo meldės, vadino jį Dievu ir prisiekė atkeršyti miestui už to kraugerio-dievaičio nužudymą.[1])

Vyriausioji bedievių revoliucionierių valdžia paskyrė į Lyono valdytojus savo įgaliotinį kruviną tirionį Collot d' Herbois. Šis baisūnas išpildė savo prisiegą: Lyone surengė tikras žmonių skerdynes.[2])

Jis baudė pagaliaus ir už pasigailėjimo ašaras. Dvi moteri buvo nubausti už tai, kad viena meldė pasigalėjimo savo suimtam tėvui, o antra savo vyrui ir vaikams.[3])

Collot'as kartą sėdėjo prie stalo su savo paleistuvėmis, gėrė ir valgė, griežiant orkestrui. Tuo tarpu įeina teisėjas, praneša jam sakydamas: Jaunikaitis, kurį liepei nužudyti, yra nekaltas, delto gal jį paleisti? „Aš jums įsakiau nubausti tą žmogų, sušuko Collot'as, aš noriu, kad jis būtų nužudytas, iki šiam vakarui sutemsiant. Jei paliksi be bausmės nekaltųs, daug kaltų paliks nebaustų!"

Ir muzika vėl ėmė griežti ir linksmybės toliau tęsės, tuo tarpu nekaltas jaunikaitis po dviejų valandų buvo sušaudytas.[4])

Tas pats Collot'as su savo sėbrais Laporte ir Fouché bankietuoja tuomet, kada jų tarnai budeliai šaudo žmones. Šuvių trenksmą išgirdę,

1) *Weiss,* Weltgeschichte, t. 18, l. 71, 72.
2) *Buchez et Roux,* XXX, 418, 419.
3) *Weiss,* t, 18, l. 140.
4) *H. Taine,* Les Origines, La Révolution t. III. 284.

tie tirionys džiaugdamies net šoka ir mostaguoja skrybelėmis.[1])

Daugybę savo aukų Collot'as sumetė į upę Rhoną, matomai tuo tikslu, kad užkrėsti pietinę Francijos dalį.[2])

Paryžiaus jakobinų kliūbe tas budelis buvo sutiktas su himnais. Jis buvo išgirtas ir į padebesius iškeltas.[3])

Vyriausioji bedievių revoliucionierių valdžia, vadinama konventu, nutarė iš pamatų išgriaut Lyono miestą už tai, kad jis bandė nusikratyti nuo bedievių jakobinų jungo. (Dekretas 12 spalių 1793 m.). 14 tūkstančių suvarytų darbininkų griauja puikiausius Lyono namus.

To paties susilaukė ir Tulono miestas, kurs buvo sukilęs prieš savo žudytojus jakobinus. Tuloną išnaikinti konventas išdavė dekretą 24 gruodžio 1793 m. ir suvarė 12 tūkstančių darbininkų to miesto griauti. Prieš žudymus ir griovimą Tulone buvo 28 tūkstančiai gvventojų, po žudynių beliko tik 7 tūkstančiai.

Lyono ir Tulono išgriovimas valdžiai kaštavo 15 milijonų, o nuostolių padaryta 400 milijonų frankų.[4])

Nuo mongolų laikų nieks nebuvo matęs, kad valdžia tyčiomis griautų savo krašto kulturos įstaigas. Anot Taine betariant, čia susijungė jakobino žvėriškas barbaro kvailumas su inkvizi-

---

[1]) *Guillon,* Histoire de la ville de Lyon, pendant la Révolution II, 427—433.

[2]) *Buchez et Roux* XXX, 419.

[3]) *Buchez et Roux* XXX, 439.

[4]) *H. Taine,* t. III, l. 52.

toriaus fanatizmu.[1]) Pasaulyje kitam vietos ne bėra, tik jam ir jo šalininkams.[2])

Savo aklame fanatizme degdami, bedieviai jakobinai išduoda dekretus išnaikinti jiems neištikimųjų žmonių turtą ir paminklus taip, kad nei ženklo nebeliktų, kad jų ir vardas būtų amžinai užmirštas. Šitai kaip skamba mirties dekretai, išduoti Lyono ir Tulono miestams: „Tulono vardas bus išnaikintas. Tas valčius vadinsis Port-la-Montagne“. (Dekretas 12 spalių 1794 m). „Lyono vardas bus išbrauktas iš respublikos miestų skaitliaus. Likusiųjų namų krūva vadinsis „Ville-Afranchie“ tai yra „Paliuosuotas Miestas“. Paskiaus tas vardas buvo permainytas į „Commune - Afranchie“, tai yra „Paliuosuotas Valščius“.[3]) Iš to dekreto matyti, kad išgriauti kokį miestą, išžudyti jo gyventojus bedievių jakobinų tarmėje reiškia tą miestą paliuosuoti.

Minėtasis mirties dekretas šit ką toliau skelbė: „Ant Lyono griuvėsių bus pastatytas stulpas su parašu: Lyonas kovojo prieš laisvę, Lyono nebėra“. (Lyon fit la guerre à la liberté, Lyon n'est plus“.[4]) Tas dekretas parodo, kad ginties nuo kraugerių žudytojų, jakobinų kalboje reiškia kovoti prieš laisvę. Tatai kaip laisvę supranta bedieviai jakobinai.

Arraso mieste konvento pilnu įgaliotiniu buvo tirionis Lebon'as. Kartą jis įeina į teatrą, o publika, ypač moterys prieš jį neatsistojo. Le-

---

[1]) *H. Taine,* Les Origines, la Révolution, t. III, 53.
[2]) *H. Taine* t. III, 53.
[3]) Moniteur XVIII, 104.
[4]) *Buchez et Roux* XXIX, 192. *H. Taine* t. III, 58.

bon'as tuoj pašoko ant estrados ir, mojuodamas kardu, ėmė rėkti: „Aš matau kad tos neskaito reikalingu nei atsistoti prieš 25 milijonų žmonių atstova!" Ir bėda tam, kurs drįso nužemintai nenusilenkti prieš jį.[1])

Lebon'as prikimšo kalėjimus, kišdamas nekaltus žmones, ypač kurie nenorėjo atsisakyti nuo savo tikėjimo. Ten buvo ir vyrų, ir moterų, ir vaikų, ir praščiokėlių, ir ponų, ir kunigų, ir vyskupų.[2])

Lebon'as ir jo sėbrai revoliucionierių vadai: Lequinio, Laignelot buvo taip ištroškę kraujo, kad kruvinus budelius sodindavo prie savo stalo ir kartu su jais valgydavo. Prie stalo Lebon'as liepdavo atnešti sąrašą kalinių ir bevalgydamas paskirdavo, kurie turi būt nužudyti. Lebono sekretorius Darthe rašo: „Giliotina dabar nuolat veikia; hercogai, markizai. grapai, baronai, vyrėliai, moterėlės krinta, kaip kruša.[3])

Konvento įgaliotinis Lebon'as pats sėdėdavo pas giliotiną, kuomet budeliai žmonių galvas kapojo. Jis pamįrkydavo sąvo kardą kraujuose plūstančiuose nuo giliotinos ir šaukdavo: „Kaip tai man patinka!"

Motinas suvarydavo prie giliotinos žiūrėti, kaip budeliai pjauna jų vaikus. Kada tai matant vargšėms motinoms širdis plyšdavo, bedieviai

[1]) *Weiss*, t. 17, l. 647, 648.
[2]) Un Séjour en France de 1792. à 1795. Lettres d'un témoin de la Révolution française, traduites par Taine. 1873, l. 107—118, 124, 125.
[3]) Papiers inédits de Robespierre III, 150.

revoliucionieriai, pasityčiodami iš nelaimingų motinų širdgelos, imdavo griežti muzikomis.[1])

Aukščiausia bedievių jakobinų valdžia atsiuntė Lebon'ui didį pagyrimą už tas kraugerystes.[2])

Lebon'as nuteisė mirtin ir nužudė žmogų už tai, kad jo paukštis papūga sušuko: „Tegyvuoja karalius!" Ir pats paukštis už tokį sušukimą buvo nuteistas mirtin. Nuo mirties papūgą beišgelbėjo tirionio Lebono žmona, kuri pasiėmė tą nusikaltusįjį paukštį sau, žadėdama jį išmokyti kriokti: „Tegyvuoja respublika!"[3])

Lebon'as pažadėjo vienai moterei išleisti gyvą jos vyra, jei ji sutiktų paleistuvauti. Nelaiminga moterė, trokšdama išgelbėt savo vyrą, sutiko su tirioniu Lebonu paleistuvauti. Šis išgėdinęs ir pažeminęs moteriškę, jos vyrą išleido, bet po kelių valandų vėl jį liepė suimti ir nužudyti.[4]) Tokių pat dalykų prikišama ir kitam bedievių revoliucionierių vadui Guffroy. Metze, Duquesnoy revoliucionieriai elgės, kaip turkų sultanai.[5])

Pats baisiausis francūzų revoliucijos kraugerys buvo bedievis Carrier'as.

Vyriausioji revoliucionierių valdžia paskyrė jį savo pasiuntiniu bei valdytoju Nante ir suteikė jam plačiausią galybę.[6])

---

[1]) Les Horreurs des Prisons d'Arras; *Weiss*, Weltgeschichte t. 18, l. 650 ir sek *Hergenroether*, t. IV, l. 293.

[2]) *Buchez et Roux* XXXVI, 15, 16.

[3]) *Weiss*, t. 17, 652.

[4]) *Buchez et Roux* XXXV, 222.

[5]) *Weiss*, t. 17, 665.

[6]) *Buchez et Roux* XXXV, l. 149.

Carrier'as tvirtino, kad vyriausioji bedievių jakobinų valdžia esanti pasiryžusi išžudyti apie trečdalį visų Francijos gyventojų, kad tinkamai sau galėtų gyventi likusiosios dvi dalys. [1])

Tokie pat norai bei įsakymai buvo ir paties Carrier'o.

Kartą jis kreipias į būrius kareivių, kurie dėlei savo kraugeryščių vadinos „Pragariniais Būriais“ ir sako jiems: „Smarkūs gynėjai, kurie nešiojate Pragarinių Būrių vardą, vardan įstatymų aš jums įsakau visur padegkite namus, be jokio pasigailėjimo iššaudykite visus, pagaliaus moteris ir vaikus, uždegkite viską!“ [2])

Savo sėbrams Franciškui Lamarie ir kitiems atvėjų atvėjais jis kalbėjo: „Mes turime padaryti iš Francijos geriaus kapynus, negu ją palikti neatsigimusia sulyg mūsų būdo.“ [3])

Nanto kalėjimai buvo kimšte prikimšti kalinių. Tuose kančių urvuose smarvė buvo toki, kad nuo jos vos įėję kaikurie apalpdavo. [4])

Gydytojas Rolin'as su savo draugu sakės mačiusiu, kaip Nanto kalėjimuose per keturias minutes penki vaikai numirė badu. [5])

Giliotina tiek darbavos, kirsdama žmonių galvas, ir nužudytųjų buvo tokios galybės, kad reikėjo kasti tam tyčia griovį, nuleisti nužudytųjų žmonių kraują nuo giliotinos į upę Loire. [6])

---

[1]) *Buchez et Roux.* Histoire Parlementaire de la Révolution Française XXXIV, 200.
[2]) *Buchez et Roux* XXXIV, 203, 204.
[3]) *Buchez et Roux* XXXIV, 205.
[4]) *Weiss,* t. 17, 605.
[5]) *Veuillot,* Les Guerres de la Vendée, 262.
[6]) *Weiss,* t. 17, 606.

Carrier'as pats pripažįsta, kad sušaudydavęs kasdien po 150 ir po 200 žmonių iš Vendėjos. Sušaudęs pagaliaus ir mažus kudikius, ir motinas, su vaikais prie krūtinės.[1])

Kitas revoliucionierių vadas Pinard'as pats su pamėgimu galabijo vaikus ir moteris.[2]) Prie kūno kentėjimų bedieviai pridėdavo ir neaprašomų sielos kančių. Iš sukimštųjų į kalėjimus Carrier'as rinko sau gražiasias moteris ar mergaites ir jas varu vertė su savim paleistuvauti. Kokias begėdystes išdarė tas kraugerys su tomis nelaimingosiomis, plunksna atsisako tai aprašyti. Palaikęs prie savęs tas moteris ir mergaites kelias dienas ir jas tikrai bestijališkai išbjaurojęs, tas bedievis siųsdavo jas nužudyti[3]). Carrier'as sakės, niekuomet neturįs tokio malonumo, kaip žiūrėdamas į žudomus kunigus ir matydamas jų mirštančių konvulsijas.[4])

Tas pats Carrier'as II revoliucijos metais (27 frimaire) įsakė išžudyti 24 darbininkus. Ten buvo keli vaikai. Kadangi vaikai buvo maži, tai po giliotinos peilio teko ne sprandas, bet galva. Carrier'as pats su pasidžiaugimu žiūrėjo, kaip mašina nukirto pusę vaiko galvos. Pats budelis nuo tos baisybės nusigando, susirgo ir numirė. O Carrier'as į jo vietą pastatė kitą budelį ir toliaus kirto galvas.[5])

---

[1]) *Thomas Carlyle,* The French Revolution, t. III. l. 221; Histoire de la Révoliution Française par Deux Amis de la Liberté XII, 266, 267.

[2]) *H. Taine* t. III, 374.

[3]) *Weiss*, Weltgeschichte, t. 17, l. 605.

[4]) *H. Taine,* t. III, 287.

[5]) *H. Taine,* t. III. 288.

Carrier'o sėbras Lejeune'as taip pamėgo žudynes, kad jos tapo mylimiausiu jo žaislu ir užsiėmimu. Kadangi negalėjo nuolat matyti, kaip giliotina kirto žmonių galvas, tat jis pasidirbino mažą giliotiną ir su ją pagaliaus bevalgydamas bent vištoms galvas kirto.[1])

Bet visu labjau pragarsėjo Nanto skandinimai. Tų skandinimų buvo Nante vienuolika. Visupirmu Carrier'as išskandino sugaudytuosius katalikų kunigus. Kunigus išskandinęs Carrier'as ėmė skandinti ir šiaip jau žmones, ypač katalikus.

14 gruodžio 1793 m. Carriero pagalbininkai sumetė pro skylę į laivo dugną 129 žmones ir skylę užkalė lentomis. Vežami skandinti žmonės pro lentų tarpus rankas iškėlę maldavo bedievių pasigailėjimo. Užuot pasigailėti revoliucionierius Grandmaison'as nelaimingiesiems žmonėms su kardu nukapojo iškištasias rankas.[2])

Kitą kartą Carrier'as, laivą prikrovęs vyrų, moterų ir vaikų, išvežė juos nuskandinti. Moteris bedieviai išvilko iš drabužių. Jos alpdamos maldavo kraugerių, palikti joms, bent apatiniuosius jų drabužius, bet kraugeriai bedieviai nepermaldaujami: jas išrėdė ir paliko nuogas. Neatsižiūrėdami į motinų ašaras, nei į jų maldavimus, kraugeriai išplėšė nuo jų vaikus, juos sumetė į upę ir išskandino šaukdami: „Tie vilkiukai išaugs į vilkus!“[3])

---

[1]) Moniteur XXIV, 607; *H. Taine*, III, 288.

[2]) *Buchez et Roux* XXXIV, 162, 163, 164; *A. Lallié*, Les Noyades de Nantes, 36; *Wallon* V, 335—337.

[3]) *Thomas Carlyle*, The French, Revolution, t. III, l. 222. Moniteur XXII, 227.

Nėščias moteris revoliucionieriai skandino ne vien Nante, bet ir kituose miestuose, kaip šitai Angers, Chateau-Gonthier, Laval, Saumur.[1]) Viena moterė, vežama skandinti, laive pagimdė vaiką. Užgimusį kudikį bedieviai revoliucionieriai pamovė ant durtuvo ir toli nusviedė į upę.[2])

Kaikuriuos mažus vaikus skandino net žmonių mėšluose.[3])

Skandinamuosius žmones kraugeriai išrėdydavo nuogai, o atimtuosius nužudytųjų drabužius ir atrastuosius jų turtus pasidalydavo tarp savęs. Delto tie tirionys ėmė varžytis žmonių žudymais, kadangi iš to jie nemažą sau pelną turėjo.[4]) Prie revoliucionieriaus Richard'o rasta pilna pastalė prikrauta brangių pažibų ir laikrodukų, kuriuos jis įgijo žudydamas žmones.[5])

Kad tikrai velniškai pasityčioti iš žudomųjų katalikų tikėjimo ir jų doros, bedieviai revoliucionieriai nurėdydavo nuogus vyrus, moteris ir mergaites ir juos nuogus po porą surišę, skandindavo upėje. Tai buvo bedieviška republikoniška moterystė.[6])

Baisi yra miškų pantėra, kuomet jos vaikus atimi, bet dar baisesni bedieviai revoliucionieriai pagaliaus tiems, kurie iš jų nieko nėr atėmę.

---

1) *Weiss,* t. 17, 604.

2) *Weiss,* t. 17, 605.

3) *Campardon,* Histoire du Tribunal révolutionaire de Paris II, 55; *H. Taine* t. III, l. 387.

4) *Alfred Lallié,* Les Noyades de Nantes, l. 20.

5) *Alfred Lallié,* Les Noyades de Nantes, l. 21; Moniteur XXII, 331.

6) *Prof. Weiss,* Weltgeschichte, t. 17, l. 604, *Thomas Carlyle,* The French Revolution, t. III, l. 222.

Loires upės vilnys tyliai ritino taip begėdiškai po porą surištus, taip žvėriškai nužudytų katalikų nuogus lavonus. Juodvarnių būriai lesė jų akis, vilkai staugdami bėgiojo paupiais, vilko lauk priplaukusius prie krašto nužudytųjų kūnus,[1]) o Carrier'as tai matydamas šaukė: „Koki revoliucionieriška upė!“ Viename Nante Carrier'as išskandino 4800 vyrų, moterų ir vaikų.[2]) Tie Nanto skandinimai bus garsingi per amžius.

Kaip pasiutęs tigras buvo pats Carrier'as, bet negeresni buvo ir jo pagelbininkai.

Norėdamas plačiau varyti kruviną sunaikinimo darbą, Carriėr'as sutvėrė būrius kraugerių. Pirmoji tų galvažudžių gauja vadinos Marato armija. Tai buvo lyg kraujo ištroškusios hiėnos. Kiekvienas tos „armijos“, sąnarys prisiekdavo žudyti katalikus, rojalistus ir pagaliaus atvėsusius respublikonus. Jų priedermė buvo surasti ir išgaudyti įtariamuosius, iškrėsti namus.

Antrasis Carrier'o kraugerių būrys buvo pramintas „Amerikoniškais husarais“. Jie buvo panaudojami ypač ten, kur žmonės buvo žudomi ištisomis miniomis. Be to jiems buvo pavesta žudyti moteris ir mergaites.

Trečiasis Carrier'o galvažudžių būrys vadinos „Germanišku Legionu“. Tie niekšai dažnai uždarydavo į namus senelius, vyrus, moteris, mergaites ir vaikus, uždegdavo namus ir uždarytuosius žmones gyvus iškepdavo ir sudegindavo.

---

[1]) *Thomas Carlyle*, The French Revolution, t. III, l. 222.

[2]) *Weiss*, Weltgeschichte, t. 17, l. 603.

Kaip pats Carrier, taip ir jo pagelbininkai sužvėrėję bedieviai, varu privertę, pirmiau subjaurodavo šlykščiausiomis paleistuvystėmis ypač gražesniasias moteris ir mergaites pagaliaus 14 metų, o paskiaus jas nužudydavo; vienas nugalabydavo kalaviju, kitas gyvas iškepdavo, kitas sumesdavo į upę nuskandinti. Kuri mokėjo plaukti, tokią sugaudavo, sužeisdavo kardu ir vėl įmesdavo į upę nuskandinti. Jei kuri moterė ar mergaitė nebuvo tuoj nužudyta, tų besarmačių naguose išeidavo iš proto per negirdėtas begėdystes. Galop tie kraugerai ir jas nužudydavo.[1])

Šitai ką pasakoja anų laikų liudytojas apie tų žvėrių darbus. Aš atėjau į vieną tarpkalnį ir čia atradau 75 nužudytų moterų lavonus. Tie nužudytųjų kūnai buvo nuogi ir gulėjo aukštelninki.[2]) Carrier'o pagelbininkai atvedė ten pat būrį mergaičių nuo šešiolikos iki aštuoniolikos metų ir, prie nuogų lavonų sustatę, jas visas sušaudė.[3]) Kūdikius tie kraugeriai pamaudavo ant durtuvų ir juos svaidydavo.[4]) Nužudytųjų kūnus vietomis šunis valkiojo ir ėdė.[5])

Vieną kartą nuo minėtųjų kraugerių „armijų" ištruko keli žmonės ir nubėgo prie Carrier'o maldauti pasigailėjimo. Šis, juos pamatęs, sušuko: „Delko nenužudyta tie bestijos tuoj? Jie

---

[1]) *H. Taine,* Les Origines, La Révolution, t. III, l. 367; *Weiss,* Weltgeschichte, t. 17, l. 605, 608, 613; *Buchez et Roux* XXXIV, 173—176.

[2]) *Alfred Lallié,* Les Fusillades de Nantes, l. 23.

[3]) *H. Taine,* t. III, 377.

[4]) *Buchez et Roux,* XXXIV, 176.

[5]) *Weiss,* t. 17, l. 608.

mane dar vargins savo prašymais. Greita mirtis yra geriausis pasigailėjimas!“ [1]).

Kareiviškas revoliucionierių inspektorius bedievis J. d'Héron, Nante ateina kartą į susirinkimą. Prie savo skrybelės į kokardos vietą jis prisegęs nukirstas žmogaus ausis. Paskiaus pasirodė, kad tokių nukapotų ausų jis beturįs prisikišęs pilnas kišenes. D'Héron's vertė moteris bučiuoti tas nukapotasias ausis. Moteris ir mergaites jis vertė bučiuoti ir kitus daiktus, kurių čia minėti negaliu [2]).

Carrier'as viešai pranešė, kad jis teišpildęs vien tik tai, ką jam įsakęs konventas, tai yra vyriausioji bedievių revoliucionierių valdžia [3]).

Tokie pat žvėriški žmonių žudymai buvo Le Mans'e, Douay, Saumure, Vannes, Antrain'e ir kitur.

Visa tai buvo daroma vardan laisvęs, lygybės ir brolybės, vardan laisvamanystės arba bedievystės, kad ją įvykdžius į gyvenimą.

XI. SKYRIUS.

Bedieviai revoliucionieriai ne vien gyvus žmones žudė, bet ir numirusius išniekindavo. Anger'e numirusiam kunigaikščiui René jie išplėsė širdį ir ją mėtė kits kitam, kaip kokį žaislą [4]).

---

[1]) *Weiss*, t. 17, l. 613.

[2]) *L de la Scotière*, Le Patriote d'Héron l. 9, 10. *Wallon*, Histoire du Tribunal révolutionnaire de Paris t. V, 368.

[3]) *Weiss*, t. 17, 614.

[4]) *Camille Bourcier*, Essai sur la Terreur en Anjau, 223.

12 spalių 1793 m. Saint-Denis'e revoliucionieriai atidarė, sudaužė ir sunaikino 51 Fracijos karalių ir valdonų grabus. Visupirmu jie sulaužė labai gražias bronzines krotas, kurias buvo padovanojęs Karolius Didysis. Paskiau su kujais sudaužė stovylas, galop įsilauže į grabus, kur ilsėjosi kaulai karalių iš Merovingų ir Capetų familijos.

Visupirmu revoliucionieriai atidarė grabą didžio Francijos karvedžio Turenne, kurs 27 liepos 1675 m. už tėvynę galvą padėjo. Paskiaus atidarė karaliaus Henriko IV grabą. Subalzamuotas jo kūnas dar nebuvo supuvęs. Vienas revoliucionierius nukirpo jam barzdos žiupsnį ir priklėjavo prie savo apatinės lūpos.[1]) Po to atidarė ir apiplėšė lavonus karalių Ludviko XIV, Liudviko XIII, Liudviko XV, Liudviko XII, Karolio V, VI, VII, IX, Hugono Didžiojo, numirusio 956 m. p. K., tėvo Hugono Capeto ir tėvo Capetų familijos. (dinastijos). Atidaryta grabai Karolio, numirusio 877 metais, Liudviko VIII, kurs buvo šventojo Liudviko tėvu, Karolio Dagoberto iš Merovingų dinastijos, numirusio 638 m. ir jo žmonos karalienės Nanthildos, numirusios 642 m. ir kitų. Jų visų kūnai buvo išvilkti iš grabų, sumesti į duobę ir apipilti kalkiais.[2]) O išplėštosios iš tų grabų ir iš bažnyčios brangenybės dingo svetnorų revoliucionierių naguose.[3])

---

1) *Weiss*, t. 18, l. 88.

2) *Weiss*, t. 18, l. 88—90.

3) *Weiss*, t. 18, l. 90.

XII. SKYRIUS.

Anų laikų socialistų vadas Baboeuf'as stengės įvesti tokią tvarką, kad vieninteliu savininku žemės, kapitalo, fabrikų, vieninteliu pramonininku ir pirkliu bus pati valstija, o visi Francijos gyventojai bus tos valstijos tarnai. Jie dirbs sulyg savo gabumų, o turtų gaus sulyg savo reikalų.[1])

Maždaug tą patį sumanė įvesti ir vyriausioji bedievių revoliucionierių valdžia. 24 rugpjūčio 1793 m. konventas išleido dekretą, panaikindamas Francijos konstituciją, kurią buvo paskelbę „Steigiantysis ir Tautos susirinkimai". Konstitucija tai esanti tušti kalba, kad tuščių kalbų ir vaidmainiavimų gadynė jau pasibaigusi, delto konstitucija esanti jau nebereikalinga ir sudėta į senų afišų archyvą.

Tame pačiame dekrete paskelbta, kad valdžia panaikino privatinę ir viešą laisvę, kad nei viena įstaiga, nei vienas principas ar dogmatas nebegvarantuoja pavienių privatinių ar visuomenės teisių ar turtų.[2])

Persigėrę J. J. Rousseau'o klaidomis, bedieviai jakobinai su savo vadu Robespierre'u paskelbė, kad valdžiai priguli visi Francijos žmonės su siela ir kūnu ir visi jų turtai. Viskas priguli nuo valdžios noro, o žmonės jokių teisių nebeturi. Delto revoliucionieriai jakobinai plėšė žmonių turtus nebe milijonais, bet miliardais.[3])

---

1) *H. Taine*, t. III, 105.
2) *H. Taine*, t. III, 59; Moniteur XVII, 519.
3) *H. Taine*. t. III, 74—76.

Išžudę ar išviję ponus aristokratus, atėmę, išplėšę ju turtus, revoliucionieriai ėmė žudyti buržujus, konfiskuoti jų turtą, kimšti juos į kalėjimus, giliotinuoti juos.[1])

Kadangi viskas prigulėjo nuo revoliucionierių plėšikų valios ar užgaidos, nieks nebedrįso begaminti tokių dalykų, kurie nėra būtinai reikalingi jo gyvybei palaikyti. Tatai nieks nebegamino žaliosios medegos, iš kurios fabrikantai išdirba įvairius dalykus. Ta medega ilgainiui visai išseko, befabrikuoti nebebuvo iš ko. Revoliucionieriams išplėšus kapitalą, o kapitalistus, fabrikantus sukimšus į kalėjimus, nebebuvo nei kuomi bepirkti, nei kuomi darbininkams bemokėti, nei kas beperkąs, nei kas befabrikuojąs. Delto fabrikai sustojo, o darbininkai paliko be darbo, atiduoti bado malonei.

Tatai, vieni badu numirė, kiti, skurdo nebepakeldami, patįs sau galą pasidarė,[2]) kiti gi būriais dėjos prie revoliucionierių plėšikų gaujos.

Augant plėšikų skaičiui, plėšiamųjų Francijoj turtų beveik visai nebeliko. Valstijos iždas jau buvo suėstas ir pralėbautas, didikų turtai ir bažnyčių brangenybės išplėštos, praleistos ar sunaikintos.

Surijęs riebiuosius, tie krokodylai anot Taine'o betariant, ėmė ryti liesiuosius nebe šimtais, bet tūkstančiais.

Dabar bedieviai revoliucionieriai kibo į ūkininkus, krautuvininkus ir bent kiek pasiturinčius

---

1) *H. Taine*, t. III, 445—451.
2) *H. Taine*, t. III, l. 537, 538, 539.

darbininkus. Juos apšaukė aristokratais — ponais. Apšaukti ką nors aristokratu, anais laikais reiškė surengti tam žmogui pražuvimą, nes visiems aristokratams buvo revoliucionierų paskirta mirtis ar bent kalėjimas.

Taip aristokratu bedieviai revoliucionieriai apšaukė kiekvieną ūkininką, kiekvieną žmogų, kurs turi bent sklypėlį žemės ar javų, ypač jei tais javais nenori pasidalyti su revoliucionieriais, ar raukos, kad jakobinai plėšia jo mantą, jo prakaito vaisių.

Visi pirkliai esą kontrrevoliucionieriai, ypatingai valgių pardavinėtojai esą nepakenčiami aristokratai.[1]) Aristokratais esą visi tie, kurie nuomas ima, nes sankiuliotai (bekelniai) nuomų neimą, bet moka. Aristokratai esą ir rendauninkai, nes sankiulotai nakvoja be pastogės. Aristokratai ir tie, kurie turi gerus drabužius ar gerus čebatus, nes sankiulotai tokių neturį. Aristokratai esą ir tie darbininkai, kurie turi bent kiek pinigų.

Gali jie rodyti savo rankas nuo darbo, puslėtas, gali sakyti, kad jie patys kruvinai tuos piningus uždirbo, tai nieko negelbsti, jie neišsisuks nuo kalėjimo ir pagaliaus nuo giliotinos.[2]) Žodžiu sakant, kas dar turi stogą ant galvos, kas dar turi gerus drabužius ar pavalgyti, ar jis būtų tinginys, ar uoliausis darbininkas, bedieviai revoliucionieriai jį apšaukia tėvynės neprieteliu,

---

[1]) *Buchez et Roux* XXIV, 341; *H. Taine*, t. III, 432.
[2]) *H. Taine*, t. III, 431, 432.

aristokratu, kiša jį į kalėjimą arba varo po giliotinos, kad jam galvą nukirstu.[1])

Anot bedievių jakobinų tiktai tas tėra patriotas — tėvinainis, kurs gyvena dieną iš dienos, ypač plėšimais ir žmonių žudymais.[2])

Tatai daugybės stambesnių bei smulkesnių ūkininkų ir darbininkų, bedieviai jakobinai kiša į kalėjimus ar giliotinuoja vien tik už tai, kad jie dar turi ko pavalgyti, kuo apsidaryti ir negyvena plėšimais.

Turtų plėšimai buvo sujungti ir su kitokiais žudymais. Taip šit 25 revoliucionieriai ateina pas kaimietį Gilbon'ą, kurs gyveno netoli Corbeil. Gilbon'as buvo senelis 71 metų amžiaus. Jam ir jo žmonai revoliucionieriai apmovė su maišu galvą, surišo rankas ir kojas, išplėšė ką, kas pasipainiojo po ranka, bet nesurado pinigų. Nesuradę, tuoj pareikalavo senio pasakyti kur jo pinigai padėti. Kad nieko jis nepaslėptu, revoliucionieriai įkišo senio kojas į ugnį. Senis, klykdamas iš skausmo parodė visus savo pinigus.[3])

Pyrenėjų kalnuose, revoliucionieriai uždarė į bažnyčias vietinius gyventojus baskus ir ten juos badu marino.[4])

Taip bedieviai revoliucionieriai sunaikino Francijos pramonę, pirklybą ir žemdirbystę, nes kaimiečiai teišdirba dirvą ir teaugina svetimiems gyvulius ar javus tik tuomet, kada tikisi už tai užmokesnio. Taip pat yra ir su fabrikantais.

---

[1]) *H. Taine,* Les Origines, La Révolution, t. III, l. 447.
[2]) *H. Taine,* t. III, 431.
[3]) *H. Taine,* t. III, 372.
[4]) *Meillan,* Mémoires., l. 166.

O per revoliuciją užaugintus ar pagamintus daiktus dažniausiai varu atimdavo ir už juos kaimiečiui ar fabrikantui dar gresė mirtis, kaipo aristokratui. Aišku, kad fabrikai turėjo sustoti, o ūkininkai besėjo, beaugino tik tiek, kad pramisti pačiam su savo šeimyna. Paaugintus javus užkasdavo į žemę ar kur kitur paslėpdavo, kad jų nerastų revoliucionieriai.

Žemdirbystei ir pramonei puolus, dingsta ir pirklyba. Kiekvienas skuba išparduoti savo tavorą ir uždaryti krautuvę, kad kas neišplėštų ir kad pačiam nepatekus po giliotina, kaipo aristokratui.

Sunaikinus pramonę, pirklybą ir žemdirbystę, badas aiškiai buvo pramatomas. Aukštoji bedievių revoliucionierių valdžia, vadinama „Comité de Salut Publique“ 1794 metais pasiryžo įvesti socialistišką tvarką, kad prašalinus besiartinančią baisią bado šmėklą. Tuo tikslu ji išleido dekretą, paskelbdama, kad valdžia atima visus javus, kurie yr užaugę Francijoj.

Į tam tyčia pagamintus magazinus ūkininkai turėjo supilti visus savo grūdus, o valdžia tuos grūdus dalysianti visai Francijai. Po to dekreto tikruoju grūdų ir žemės savininku tapo revoliucionierių valdžia, o ūkininkai-žemdirbiai bebuvo valdžios bernais.

Valdžia iškalno paskelbė baisias bausmes tiems, kurie drįstų nesilaikyti to jos įsakymo. Bet žemdirbiai, ūkininkai ėmė galvoti kitaip negu valdžia.

Visiems yra žinoma, kaip ūkininkas yra prisirišęs prie savo žemelės ir savo darbo vaisių.

Šitai tie laukai, kuriuos jis išarė, išekėjo, apsėjo ir su tokiu rūpesčiu augino pasėtus javus! Tie javai jau nunokę, o ūkininkas nebenori jų bepjauti ir bevalyti nuo laukų, nes tai darbas svetimam, tai yra valstijai. Kadangi grūdai priguli valstijai, galvojo ūkininkas, tegu ji pati ir nusipjauja ir iškulia ir susiveža į magazinus. O grūdus atėmus, mums vistiek badas. Geriau eisime į kalėjimą, tegu valdžia mus maitina, bent badu nenumirsime.

1794 metais Francijos kalėjimai buvo prikimšti ūkininkų ir darbininkų. Daugybės jų išžudyta.[1])

Tuomet siautė Francijoj toks badas, toks skurdas, kokio ten nebuvo buvę.

Vakarinėje Francijos pusėje bedieviai revoliucionieriai nuteriojo apie 500 ketvirtainių prancūziškų mylių, išgriovė 20 miestų ir sunaikino apie 1800 sodžių.[2]) Tame krašte revoliucionieriai naikino ir žmones, ir gyvulius ir trobesius ir visą kultūrą ir pagaliaus medžius.[3])

Ir kitose Francijos dalyse ištisi apskričiai ir pagaliaus provincijos buvo revoliucionierių sunaikintos, o gyventojai arba sukimšti į kalėjimus, arba išžudyti, arba išvaikyti.[4])

Taip bešeimininkaudami, bedieviai revoliucionieriai sunaikino visą šalies turtą. Jie išplėšė

---

[1]) *Berryat Saint-Prix*, La Justice revolutionaire, 229; Bulletin du Tribunal révolutionnaire, № 31; *H. Taine*, t. III, 435.

[2]) *H. Taine*, t. III, l. 435; *Danican*, Les Brigands démasqués, l. 194; *Moniteur*, Séance du 29 janvier 1797.

[3]) *H. Taine*, t. III, 435.

[4]) *Berryat Saint-Prix*, La Justice révolutionnaire, 419 *H. Taine*, t. III, 435.

visas bažnyčių brangenybes ir jų turtą, vertą 4 milijardų, jie atėmė katalikų kolegijas, mokyklas, našlaičių ir senelių prieglaudas.

Neapsakomus nuostolius bedieviai revoliucionieriai padarė tautai, sunaikindami dailės ir meno tvarinius, pagamintus bažnyčioms. Kiek sunaikinta brangiausių bažnytinių indų, gražiausių paveikslų ir t. t.! Už pačių stovylų bažnyčiose daužymą revoliucionierių valdžia yra išmokėjus naikintojams pusantro milijono.[1])

Jie plėšė ir privatinius žmones priverstinomis paskolomis, revoliucionieriškais mokesčiais, atimdami auksą, sidabrą, konfiskuodami visą turtą išbėgusiųjų, sukimštųjų į kalėjimus, nužudytųjų, nuvilkdami pagaliaus drabužius nuo lavonų.[2]) Nieks iš jų nagų neištrūko: nei judinamieji, nei nejudinamieji turtai, nei nuomos, nei hypotekos, nei paskolos, nei sutaupytieji pinigai, nei grūdai, nei virtuvės indai, nei lovos, nei marškiniai ant nugaros, nei čebatai ant kojų. Viskas patilpo plėšikų revoliucionierių naguose.

II revoliucijos metais (25 brumaire) Strasburgo mieste revoliucionieriai išavė gyventojams batus, išvilko jų drabužius. Jie atėmė iš gyventojų 6879 švarkus, kelnes ir šalbierkas, 4767 poras kojinių, 16921 porą čebatų, 20518 marškinių, 4524 skrybėles ir t. t.[3]) Dauguma tų dalykų

---

[1]) *H. Taine*, t. III, 396.

[2]) *H. Taine*, t. II, 306, 309.

[3]) *H. Taine*, III, 396. Recueil de Pièces authentiques concernant la Révolution à Strasburg I, 23, 24; *Mallet — Dupan* Mémoires II, 15; *Gregoire*, Raport sur le Vandalisme, 14 fructidor, II m. ir 24 brumaire III.; Moniteur XXII, 86, 751.

buvo sunaikinta be jokios naudos, kad tik patenkinus revoliucionieriams savo gobšumą.

Likusiuosius turtus bedieviai revoliucionieriai iščiulpė iš žmonių, fabrikuodami ir leisdami popierinius piningus. Pradžioje revoliucionieriai fabrikavo popierinių pinigų po 500 milijonų kasmėnesi, paskiaus po 1000 milijonu, galop po 2000 milijonų.

Tokiu būdu jie privedė žmones prie galutino skurdo taip, kad 2 sausio 1796 m. svaras duonos popieriniais pinigais kaštavo 50 frankų, vienas pūras bulbių — 200 frankų, svaras žvakių — 180 frankų, maišas grūdų — devynius tūkstančius frankų,[1]) o viena pora čebatų — 42 tūkstančiu frankų.

Ne vien privatinius žmones, bet ir visą valstiją revoliucionieriai privedė prie bankroto. Prieš revoliuciją Francija turėjo skolos 4 milijardus. Per revoliuciją revoliucionieriai atėmė daugiau, neg pusė visos žemės Francijoj, jie išplėšė iš žmonių apie 11 milijardų frankų, o po kelerių savo viešpatavimo metų paliko skolos **50 milijardų frankų.**[2])

Taip bedieviams revoliucionieriams bešeimininkaujant, žmonės įkrito į vargus ir neaprašomą skurdą. Žmonės, ypač biednesnieji ir lėtesnieji, miršta badu miniomis. Badaujančiųjų būriai vaikščiojo lygu iš proto išėję, kiti prašė

---

[1]) *Mallet-du-Pan,* Correspondence avec la Cour de Vienne I 253 ir sek; *H. Taine,* t. III, l. 519.

[2]) *Eugène Sturm,* Les Origines du Système financier actuel, 53—79.

mirties, kad bent ji paliuosuotu juos nuo tų baisybių.[1])

Tos bado baisybės buvo 1794, 1795 ir 1796 metais. Nuo skurdo ir bado išmirė apie **milijoną žmonių.**[2])

Tuo tarpu bedievių revoliucionierių vadai nutukę, išsipenėję, valgo valgius pačius parinktuosius.[3]) Milijonai skurdžių neturi nei kuo beapsidaryti, o bedievių revoliucionierių vadai su savo paleistuvėmis tapo turtuoliais ir gyvena kaip kokie kunigaikščiai.[4])

Mat jie šitaip sau galvojo: viskas priguli visuomenei, visuomenė yra revoliucionieriai jakobinai, tatai jakobinams priguli visi Francijos žmonės su siela ir kūnu ir visi Francijos turtai.

Delto tų nelaimių liūdytojas Moris sako apie revoliucijos laikus: „Francūzai pateko į nelaimių ir vergijos bedugnę tuo labjau pažeminančią, kad žmonės, kurie ją vergijoj laikė tebuvo verti tik giliausio paniekinimo.“

Taip pat ir baronas Brinckmann'as Švedijos pasiuntinys sako: „Aš tikiu, kad joki tauta niekuomet nebuvo valdyta kvailesnių ir labiau kraujo ištroškusių piktadarių, kaip Francija nuo pat savo revolucijos pradžios.“

---

[1]) Archives Nationales A. F. II, 70—74; *C. Schmidt*, Tablaux de Paris; *Meisner*, Voyage á Paris; Moniteur XXIV, 397.

[2]) *H. Taine*, Les Origines, La Révolution, t. III, l. 545, 546, 547.

[3]) *H. Taine*, t. III, 548—550.

[4]) *H. Taine*, t. III, l. 278, 280, 318, 320, 340—347, 610, 611, 612.

XIII. SKYRIUS.

Apsidirbę su aristokratais, bedieviai revoliucionieriai kibo į mokslininkus. Mat mokslas taip pat esąs savotiškas aristokratizmas. Pati dvasios kultūra, darė žmogų įtariamu ir neištikimu revoliucionieriams.

Revoliucionierių vadas Robespierre'as su didžiu įdūkimu smerkė ir pylė savo bjaurią tulžį ant visų tų, kurie yr pasišventę aukštesniesiems mokslams ir turi plačių žinių, nes jis nujautė, kad tokie niekuomet nepuls prieš jį ant kelių.[1]) Delto bedieviai revoliucionieriai ėmė gaudyti mokslininkus, kišti juos į kalėjimus ir giliotinuoti.

Žinomas anų laikų mokslininkas botanikas ir poetas Antanas Roucher 11 šilų 1793 m. buvo suimtas ir įkištas į kalėjimą. 9 sausio 1794 m. jis buvo nuvežtas į kitą kalėjimą. Apie tą savo važiavimą šit ką jis rašo savo dukteriai:

„Vežamas, aš pažvelgiau atgal į mano buvusįjį kalėjimą, jis atrodė, kaip pragaro prieangė. Važiuojant Paryžiaus gatvėmis, prisiminė man anos gražios dienos, kuomet aš su Tavimi ir su Tavo motina eidavome prie mūsų studijų į botaniškajį sodną. Aš buvau tuomet laisvas ir laimingas. Mes kvėpavome atgaivinančiu žolių kvapu.

Atsiminimas apie tai drėskė pusiau mano širdį, mano akys buvo sudrėkusios ašaromis. Aš supratau, kaip esu silpnas. Kuomet atvažia-

[1]) *H. Taine,* t. III, 452, 453.

vome į gatvę Noyers, atsisuko man akys į tą vietą, kur stovi mano nameliai. Ak, jūs tur būt dar nebemiegojote! Aš taip arti jūsų ir negaliu jūsų apkabinti...".[1])

Slenka ilgos kalėjimo dienos, ateina pavasaris, o poetą mokslininką apima didesnis liūdnumas, ir jis rašo savo dukteriai, nusiskųsdamas: „O kad galėčiau laisvai su Tavim eiti, ten, kur botanika šaukia ištikimus savo mokinius! Beširdžiai man kliudo drauge su mano dukterimi atsiduoti mylimam ir nekaltam mokslui...".[2])

Rousher'as nujautė savo galą esant nebetoli. Vienas dailininkas nupiešė jo portretą, poetas parašė paskutinį atsisveikinimą ir kartu su tuo portretu nusiuntė savo šeimynai.[3])

Garsingas anų laikų poetas Andrius Chenier'as buvo revoliucionierių suimtas 8 kovo 1794 metais ir įkištas į tą patį kalėjimą, kur kalėjo poetas Roucher'as. 25 liepos 1794 metais revoliucionieriai jį nuteisė mirtin.[4])

Abudu poetu: Roucherią ir Chenier'ą susodino revoliucionieriai į ratus, nuvežė prie giliotinos ir ten jų galvas nukirto 25 liepos 1794 m.[5])

---

[1]) *Dauban*, Les Prisons de Paris 402—414.

[2]) *Dauban*, Les Prisons de Paris 414.

[3]) Tame atsisveikime tarp ko kito parašyta:
„Ne vous étonnez pas, objet charmants et doux,
Si quelque air de tristesse obscurcit mon visage:
Lorsqu'un savant crayon desinait cette image,
J'attendais l' échafaud et je pensais à vous".

[4]) *Wallon*, Histoire du Tribunal révolutionnaire de Paris, t. V, 120—131.

[5]) *Campardon*, Histoire du Tribunal révolutionnaire de Paris, II, 350; *H. Taine*, III, 459, 460.

16 gegužės 1794 metais bedieviai revoliucionieriai nukirto galvą Paryžiaus universiteto profesoriui A. le Tellier'ui už neištikimybę jakobinams.[1]) Jie nužudė ir rašytoją Linguet'ą ir mokslininką Dom-Deforis'ą.[2])

Didžiausis pasaulės chemikas, arba, teisingiau pasakius, chemijos mokslo tėvas, prancūzų mokslo akademijos sąnarys Lavoisier'as buvo dievotas katalikas. 8 geg. 1793 m. Paryžiaus revoliucionierių teismas nuteisė tą didį mokslininką mirtin. Lavoisier'as prašė revoliucionierių valdžios atidėti mirties bausmę bent penkiolikai dienų, kad galėtų pabaigti svarbų mokslo darbą, kuriam jis buvo pasventęs daug metų, bet revoliucionierių teismo prezidentas Coffinhal'is ir antras revoliucionierius Auvergnat'as jam atsakė: „Respublika nereikalauja nei mokslininkų, nei chemikų.“[3]) Ir mokslininkui be jokios kaltės kraugeriai nukirto galvą.

Strasburgo revoliucionierių valdžia pasmerkė universitetą ir viešą mokinimą, o profesorius ir viešųjų bei privatinių mokyklų mokytojus sukišo į kalėjimus.[4])

Paryžiaus chemikas Fourcroy beišsisuko nuo giliotinos tik tuomi, kad pasakė tuo mokslu uždarbiaująs duoną sankiuliotui savo tėvui ir sankiuliotėms savo seserims.[5])

---

1) *Prof. Weiss*, Weltgeschichte, t. 18, l. 410.

2) *Weiss*, t. 18, l. 412, 413.

3) La Késpublique n'a besoin ni de savants, ni de chimistes“. *Wallon*, Histoire du Tribunal révolutionnaire de Paris III, 402; *Weiss*, t. 18, l. 295; *H. Taine*, t. III, l. 452—459.

4) *H. Taine*, t. III, 452.

5) *H. Taine*, t. III, 452.

Revoliucionierius Dumas šaukė, kad reikia nugiliotinuoti visus šviesesniuosius ir gabesniuosius žmones.[1]) Revoliucionieriai net šitokį priežodį turėjo: „Nepasitikėk tuo žmogumi, nes jis kningą yr parašęs.[2])

Carrier'as girias Nante išvaikęs literatų draugiją. Neapskaitomus nuostolius tautai padarė bedieviai revoliucionieriai, sunaikindami moksliškas ir literatiškas brangenybes.

Revoliucionierius Henriot'as įnešė sumanymą. sudeginti tautišką Francijos kningyną. Marsilijoj revoliucionieriai norėjo tą patį padaryti.[3]) Indre's departamente, kad išgelbėjus nuo tų vandalų bibliotekas, sukrauta kningas į kubilus ir jos paslėpta.

Kadangi mokslas buvo persekiojamas, delto beveik nieks Francijoj nebesimokino nei skaityti nei rašyti.[4])

Ne vien mokslas, bet ir išauklėjimas, mandagumas, būdo švelnumas, pagaliau veido gražumas buvo aristokratizmo ženklu ir užtraukdavo žudymus.[5])

Bourg'e bedievių revoliucionierių vadas ir valdžios atstovas Javogues viešai kalbėjo, kad respublika nebus kitaip įkurtą, kaip tik ant paskutiniojo prakilnaus ir doro žmogaus lavono.[6])

---

[1]) Moniteur, XXII, 86; *H. Taine*, t. III, l. 454.
[2]) Moniteur, XXII, 86.
[3]) Moniteur, XXII, 86; *H. Taine*, t. III, 454.
[4]) *H. Taine*, Les Origines, La Révolution, t. III, 453.
[5]) *Sainte—Beuve*, Causeries du Lundi V, 452; *Berryat Saint—Prix*, 36, 38, 240; *Duchatelier*, Brest pendant la Terreur 205.
[6]) *H. Taine*, t. III, 456.

XIV. SKYRIUS.

Per revoliuciją bedieviai surengė inkviziciją tikybos, socialio ir ekonominio gyvenimo srityje. Jie griovė iš pamatų katalikų tikėjimą, žvėriškai žudė katalikus ir jų kunigus, išbjaurojo bažnyčias, plėšė jų brangenybes, sunaikino ir iščiulpė viso krašto turtus, kankino mokslininkus, išauklėtuosius ir prakilniuosius, išbjaurojo, išgėdino, išžudė apie milijoną su viršum nekaltų žmonių. Žmonės neturėjo Francijoj per revoliuciją jokių teisių, o bedieviai, galvažudžiai, plėšikai buvo aukščiau visų teisių ir įstatymų. Kraugeriai bjauresni už tigrus ir hienas buvo diktatoriais be jokios atsakomybės.

Visi žmones tuomet buvo po peiliu. Damoklo kardas kybojo ant kiekvieno galvos. Kurs dar atsikėlė rytą iš lovos, nežinojo, ar nenakvos ateinančią naktį kalėjime, o kurs gulė į lovą, nežinojo ar nebus rytoj pakištas po giliotinos peilio. Žodžiu sakant, revoliucionierių vadai, kaip krokodylai maudėse žmonių kraujuose ir ašarose, o žmonės kentėjo kaip pragare.

Per revoliuciją, sako H. Taine, Francijoj viešpatavo tamsa, kaip tamsioje požeminėje Plutono valstijoj. Plutoniški čia teisėjai, plutoniška teismo salė devynius kartus apsupta Stixo ir Lethės su ugniniu Phlegetonu ir Kocytu, vadinamu Lamentacija. Tai tikras tartarus (pragaras.)

Tiesa neilgai teviešpatavo bedieviai jakobinai, bet ir tuo trumpu laiku jie nušienavo ir palaidojo gražiuosius Francijos žiedus ir jos viltį.[1])

---

[1]) *Taillandier*, Mémoires écrits par Daunou 51, 52.

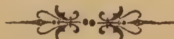
Persekiodami mokytesniuosius ir prakilnesniuosius žmones, revoliucionieriai verste Franciją vertė ir lyg sakyte sakė: „Būk grubijoniška, kad būtumei respublikoniška, virsk laukine, kad visi stebėtųs tavo genijaus aukštumu, atmesk civilizuotos žmonijos papročius, elgkis kaip kraugeriai, iškreipk savo kalbą, parodyk savo patriotizmą, tapdama kvaila, tamsia ir atmesdama visą mokslą!“[1]) Per revoliuciją Francija buvo panaši į žmogų, priverstą vaikščioti galva, o galvoti kojomis.

Kadangi bedieviai revoliucionieriai jakobinai nuolat gyrės esą pirmeiviais, pažangiais, laisvamaniais, piliečiais, tautininkais — patriotais, tie vardai liko jų subjauroti pažeminti. Pavadinti kokį žmogų patriotų, ar tėvinainiu reiškė bjauriausiai jį iškolioti, nes tas vardas tuomet reiškė bedievį, revoliucionierių jakobiną, žmogžudį, plėšiką, kraugerį, žodžiu sakant žmonių ėdiką.[2])

Tiesa, bedievių revoliucionierių vadai žudytojai, ir jų nukankintosios aukos seniai jau ilsis kapuose. Bet ir žemėje gulėdami, jie lyg sakyte mums sako, prie ko žmogų gali atvesti bedievystė ir jos fanatizmas; lyg rodyte mums rodo, kokią laimę suteikia žmonems fanatikai, bedieviai ten, kur jie valdžią paima į savo rankas, ir kaip neišmintingai elgias tas, kurs tiki jų pažadėjimams.

---

1) *H. Taine*, t. III, 453, 454, 455.
2) *H. Taine*, t. III, 622.

Šv. Kazimiero Dr-jos
LEIDINIAI:

AR BEVERTA TIKĖTI parašė kun. D-ras *A. Maliauskis.*

DEMOKRATIJA. D-ro *A. Maliausk'o.* 2 laida.

ŽYDAI EKONOMIJOS IR VISUOMENĖS ŽVILGSNIU. Parašė D-ras *A. Maliauskis.*

GERŲ IR BLOGŲ RAŠTŲ SKAITYMAS. D-ras *A. Maliauskis.* 2 laida.

BOLŠEVIZMAS, parašė Prof. D-ras *A. Maliauskis.*

ŠVEN. RAŠTAS 15—16 sąsiuvinys. Vertė Vyskupas *J. Skvireckas.* 641—966 p. 1921 m.

Š. PRANCIŠKAUS DVASIA, arba naujas tretininkų vadovėlis ir maldų rinkinys. Sustatė prel. *A. Dambrauskas.* 462 p. 1922 m.

KRISTAU, IŠGIRSK MUS, vaikams maldaknygė. Sustatė prel. *A. Dambrauskas.* Illustravo Šimonis. 30 p. 1921 m.

MELSKIMĖS. Maldų knygelė Lietuvos jaunimui (atskirai vaikinams, atskirai merginoms). Sustatė prel. *A. Dambrauskas.* 332 p. 1921 m.

BAŽNYČIOS ISTORIJA. Kun. *A. Aleknos.* Trečioji laida.

LOGIKA. *A. Jakšto.* 2 laida.

BROLIUKUI—DOBILĖLIUI. *Kupranas.* 98 pusl. 1922 m.

EVANGELIJOS DALĮS, skaitomos visų metų Viešpaties dienomis ir šventadieniais. Vertė *J. Skvireckas, Žemaičių Vyskupas-Pagalbininkas* 144 pusl.

RAUDONOJI VĖLIAVA—SOCIALIZMO ROJAUS VAIZDELIAI *Tautietis.* 54 pusl. 1921 m.

ŪKININKŲ DŽIAUGSMAI IR VARGAI. 38 pusl. 1921 m.

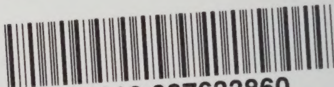
GIESMYNĖLIS bažn. chorams, mokykloms ir šiaip jau giesmininkams. Tekstą sutaisė *A. Jakštas,* gaidas pagamino *J. Naujalis.* 144 pusl.

LIETUVOS ISTORIJA. *A. Aleknos.* Praplatintoji laida (268 pusl.). Su keturiais žemlapiais.

LIETUVOS ISTORIJA (trumpesnioji). *A. Aleknos.* 80 pusl. Su keturiais žemlapiais.

SOCIOLOGIJA. *K. Šaulio.* 74 pusl.

GERUMAS. *T. Fabero.* 54 pusl.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA
274.4 M295B1923 C001 v.1
Bedieviu inkvizicija /
3 0112 087633860